

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe o lună . 2 "
Nrul de Duminecă
Pe un an . 4 Cor.
; Pentru România și :
America . . 10 Cor.
Nrul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA :
Miksa utca 2—3.
—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XIII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 13

INVIEREA.

De vreme îndelungată noi, românii de sub oblăduirea ungurească, ducem o viață națională grea din cale afară, încât putem zice: trăim ca în Vinerea mare, pătimind peste fire și măsură.

Ar fi dar' cu dreptate, să se apropie și pentru noi marea *înviere națională*, să scăpăm de obida sufletească ce ne-o făurește stăpânirea din Budapesta, și renăscuți cu inima și cugetarea, truda întregii noastre vieți s'o putem închină nu unei lupte des-nădăjduite de apărare, ca acum, ci pentru întărirea și înălțarea națională.

Durere: însă suntem atât de încătușați de stăpânirea vrăjmașă și copleșiți de păcate din naștere, încât par'că nici odată nu ni s'a părut mai îndepărtată învierea națională. Amarul luptei nu ni-a împăingent ochii în așa măsură, încât să vedem negru ș'acolo unde nu este, nici am avut desamăgiri în așa măsură, încât să ne slăbească dreapta judecată. Dar nici buni povătuitori n'am fi, dacă dinaintea poporului am ascunde răul pe care-l vedem ori am răstălmăci lucrurile și le-am înfățișă în altă lumină, nu cea ade-vărată.

Pentru că numai dându-ne seama de împrejurările în cari trăim și cunoscând bine toate relele ce ne slăbesc, putem chibzui asupra mijloacelor de îndreptare. Doctorul care nu cunoaște boala, nu poate ști nici cum s'o lecuiască!

De răul pe care ni-l cășunează stăpânirea, vrăjmașă firească, nu vorbim. Că ori cât ne-am frământă ș'am dovedit nedreptatea ce îndurăm și răul ce și-l fac lor inșile ungurii, când ne slăbesc pe noi, e zadarnic: nu o să ne înțeleagă, pentru că nu vor să ne înțeleagă! Ci vom stăruia asupra răului ce izvoarește din sânul neamului, asupra păcatelor dintre cari unele — așa se vede — sunt strămoșești, iar altele urmări ale împrejurărilor vieții noastre grele.

Pentru un lucru de nimica ne certăm și ne purtăm unii altora Sâmbetele o viață întreagă, încât ne otrăvim cu ură vatra în jurul căreia ar trebui să ne strângem cu dragoste și facem peste puțină conviețuirea frățească, înțelegerea din care să răsară binele obștească. Unii din sat țin cu frunțașul cutare, alții cu alt frunțaș, și nu-i chip să-i aduni laolaltă, să meargă, să lucreze și să lupte împreună, ci par'că și-au pus gând să se dărîme unii pe alții, nebăgând de seamă, că astfel slăbesc neamul și ingrașă și înalță pe străin. La alegeri, de pildă, fie pentru comitat, fie pentru dietă, în câte locuri n'au învins *străinii* numai pentru că Românii n'au ținut laolaltă! Unii vor primar (birău ori chinez) pe cutare, ceialalți pe altul și pentru că s'ajungă la țintă, nu se mărginesc să-și măsoare puterile în chip cinstit, la votare, ci se înjosesc înaintea fibirăului străin, legându-se ca în schimbul sprijinului ce le dă, ei să voteze în toate cum o zice fibirăul, care tot atât de puțin îi iubește pe cei-

ce țin cu el, cât de mult îi urăște pe ceice nu i-se supun.

Cât este apoi de mare numărul celor ce nu-și cinstesc numele de român, ci-și terfelesc chiar cinstea de om, vânzându-se, s'a putut vedea la alegerea dela Oravița...

Ingrijorarea și întristarea noastră este cu atât mai mare, cu cât vedem sporindu-se păcate grele naționale nu numai în straturile de jos ale poporului, între nenorociții rămași săraci cu duhul și între cei bătuți de soarte, încât abea au din ce trăi, ci rele mari bântuie chiar între cei cu știință de carte... Că s'au bătut, la vre-o alegere, doi țărani, fie chiar de frunte, mai merge... Ce să zicem însă când vedem luându-se de păr doi frunțași, ca la Făgăraș? Și cum să ne mai putem mângăia când vedem că a intrat zavistia, viclenia și cea mai scârboasă ticăloșie națională în sânul celor ar trebui să fie pururea senini și fără păcate, în sânul mai marilor bisericesti, între cari, ca la Caransebeș, a fost cu puțință să se înșgebe o adevărată bandă de răufăcători bisericești și școalei române... Burdea vânzătorul, ori cât e lipsit de rușinea națională și ori cât a uitat laptele ce l-a supt, n'ar fi putut ajunge să facă atâta rău, dacă n'ar fi găsit unelte și slujii nemernice între cărturarii de p'acolo. E, doar, îngrijitor de mare numărul preoților, cari ispițiți de arginții lui Iuda, s'au dat cu trup și suflet necuratului din Caransebeș și sunt destui, cari în fața lumii, de rușine, se lapadă de Satana, dar merg mână

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Serata etnografică.

Scopul unei iminente necesități culturale, a pus la lucru Reuniunea femeilor de aici, care și-a propus să adune cât mai de grabă fondurile pentru zădirea unui edificiu confortabil, școalei de fete din localitate.

Și pentru început, la adunarea unei mulțimi de români ce ar fi fost mai nimerit ca o serată națională.

Să ne punem dinaintea ochilor tabloul viu, caracteristic al frumseților pline de pitoresc și poezie, al portului nostru țărănesc atât de variat în forme pe cât de bogat în țesături și cusături, să ne delectăm în veselia jocurilor atrăgătoare și fermecătoare de duioșia doinei din munți să ne pătrundem mai cu putere de ideea curată a naționalității noastre.

O să trăim o seară de basm, cu hore de zâne și feți frumoși, în acorduri melodioase de vioară și flaut în armonia trilarilor glasului de privighetoare.

În admirabilul poem muzical a lui Tiberiu Bre-

d'ceanu, tânărul și valorosul nostru compozitor, începe cu un preludiv fermecător în care, artistu pare a fi fost inspirat de poezia celor mai frumoase cosițe de aur, de ochii de cicoare, de dumbrăvile pajștilor smălțate cu flori, de lunci înverzite cu susur de izvoare, de taina pădurilor ce-i va fi șoptit secretul fermecat din cântul poporului, de păsărele, căci în preludiul acesta e fremăț și suspin, e poezia naturii întregi. Ur-mând preludiului, hora, ca un legănat de ramuri în floare, curge ușor și lin, de abia tremurat din strune. Trecherile jocurilor, dintr'unul, într'altul sunt pline de efect, iar doinele plâng cu foc a dor și pătimire. Cântată de orchestra muziceii militare din garnizoana locală, sub conducerea inteligentă a unui măiestru ce simte mult frumusețea netăgăduită a cântecelor românești, compoziția lui Tiberiu Brediceanu, va poetisa sublim, admirabilul tablou al costumelor naționale din România, Banat și Ardeal, porturi ce vor fi reprezentate după ținuturi. Hora se va juca în costume din România, porturi din Argeș, Rucăr și Prahova. Lugojana în costum de Banat, de prin părțile locului, Ardeleana și Hațegana în costume de pădurence de lângă Hațeg cele mai pitorești, remarcabile fiind cu totul a parte, apoi Pe picior

și Ardeleana în costume alese din Jebel și Borșineu, Invărtita se va juca de selișteni, în costum de Seliște; acesta va fi poate unul din punctele cele mai atrăgătoare și mai frumoase, costumul din părțile Sibiului fiind, e cel mai caracteristic. Bătuta, Brăul și Călușerul vor fi jucate în grup, în costume variate, din România.

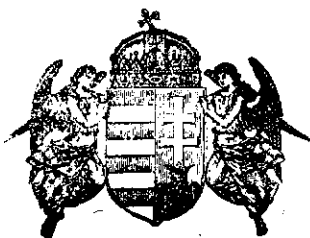
Va fi o selecțiune de porturi, alese ca prototip din fiecare provincie românească, înfățișând nota caracteristică a fiecărui ținut, cu variația formelor lor, cu felul țesăturilor, cusăturilor și broderiilor, cari întocmesc ornamentația artei naționale în industria casnică a femeii române. Și în fruntea acestora, costumele din părțile Sibiului vor ocupa acum ca totdeauna în asemenea ocaziuni locul de frunte prin delicatețea infinită a țesăturilor, simplitatea lor elegantă.

Toate acelea, venind din atelierele școalei de industrie casnică de sub inimoasa direcție a dnei Maria Cosma. În împrejurarea aceasta mai mult ca oricând trebuie să ne îndreptăm atenția către Sibiul, acolo, de unde pornește exemplul măreț al muncii serioase și pline de sacrificii, dovadă pipăită de hârnicie excepțională. Secundată de fiica sa dșoara Minerva Cosma, o artistă ea însăși, alături de atâtea alte albine harnice, d-na

Neumann M.

stabiliment de haine bărbătești, copii și fete.

Furnisorul curții ces. reg. în Arad.

Mare asortiment în

haine gata de prima calitate.

Stabiliment deosebit pentru comande făcute după măsură.

în mână cu argații lui Burdea... Răsar mișeii din toate părțile, încât par'că foc și pucioasă, iar nu zăpadă albă a acoperit pământul și primăvara ne aduce nu flori, ci buruieni otrăvitoare.

Cine-i român adevărat și ține să lase copiii săi nume nepătat, să se lapede însă de leproșii cari ies la iveală, că lăsând câmp în viața națională și pentru păcătoși, răul se întinde și învâluie întreg neamul.

Șerpilor veninoși să li-se dea la cap, cei cu dor de binele național să-și strângă mâna și în toate pornirile lor să urmărească stăruitor o singură țință: *curățirea păcatelor cari bântue viața noastră obștească...* Numai astfel se va apropia și marea înviere națională, în dorința căreia adăstăm cu evlavie sfânta înviere de mâine.

Convocarea sinodului eparhial.

Tuturor deputaților sinodali ai eparhiei Aradului li-s'a trimis următorul convocator:

I O A N,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul episcop al Aradului, Orăzii-mari, Ienopolei și al Hălmagiului, precum și al părților adnexate din Bănățul-Timișan.

Iubitului cler și popor și iubiților deputați ai Sinodului nostru eparhial: dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl, și Domnul nostru Isus Hristos împreună cu salutarea noastră arhierească!

Cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Statutul-organic, convocăm Sinodul nostru eparhial ordinar al diecezei Aradului la biserica Noastră catedrală de aici pe *Dumineca Tomii, adecă pe 5/18 Aprilie* a. c. orele 9 dimineața, în care zi, după săvârșirea serviciului divin, va urma deschiderea Sinodului în sala mare a Seminarului diecezan.

Ceeace se aduce la cunoștința tuturor P. T. d. deputați spre știre și orientare.

Arad, în 20 Martie (2 Aprilie) 1909.

Al tuturor binevoitor.

Ioan I. Papp.
episcopul Aradului.

Cosma înaintează fără preget, pătrunsă de ideea frumosului național, pentru care muncește cu toată abnegația. Și e cu atât mai îmbucurătoare împrejurarea, cu cât se poate ști că la o serbătoare națională, ajută și contribuie până în cele mici amănunte, mâinile delicate și mintea aleasă a unor frunțase, cari au un ideal național și cari nu se mărginesc la o interesare superficială de simplu patronaj, ci lucrează în rând cu cele din greu.

În cretințele mândre, în fustele și iile ce vor străluci la lumina candelabrelor, migala alesăturilor și cheițelor cu chenarele și alțițele brodate fir de fir, este rezultatul frământării de minte a Minervei Cosma, o adevărată Minervă înțeleaptă, cuminte și harnică, ce și-a plecat spetele pe războiu, ani de-a rândul, alegând, combinând și împerechind mozaicul minunățiilor de culori; cu răbdare îngerească a căutat, aducând punct cu punct, liniuță de liniuță și a întocmit sute de modele, cercetându-le cu scrupuloasă de savant pentru a le reda și a le păstra justeța motivelor adevărate, curat românești, pornite din vechile izvoade.

Și azi când opera e încoronată cu atâta izbândă, mulțumirea e cu atât mai mare, cu cât se știu mâinile ce țes în rând cu gloata muncitoarelor cu ziua, de aceia serata noastră etnografică va fi un moment de adevărată înălțare sufletească și mândrie națională; pătrunși de dragostea neamului, ce bucurie mai mare ne trebuie, ce altă însuflețire când știm că dela ce-i frumos într'ale noastre, tot ce-i frumos e în frunte. Simțemintele curate și mari de române au deschis drumul larg de muncă și cătră țință merg tot mai multe, mână în mână. La munca grea a celor ce-au pornit mai

Punerea pietrii fundamentale a clădirii „Tribunei“.

Arad, 8 Aprilie.

Azi, în ziua de Joia patimilor, ziarul nostru a avut o serbare frumoasă și însemnată pentru toată viața sa.

La orele 2 după prânz tot personalul ziarului nostru, redacția, administrația și tot corpul tehnic, având în frunte pe dd. Dr. Nicolae Oncu și Sava Raicu, directorul și secretarul băncii »Victoria« s'a dus corporativ la localul unde se construiește noua clădire a »Tribunei«.

Vechea casă a »Tribunei« e cu totul dărâmată și locul unde a stat este adânc scurmat și brăzdat de gropi. Aici se va așeza temelia noii clădiri. Muncitori harnici, în parte covârșitoare români, furnică pretutindeni, unii săpând pământul, alții pregătind tencuiala și alții cărând cărămida.

Intr'un loc s'au găsit vre-o trei schelete de oameni și oasele frânte și strânse gramadă mărturisesc cine știe ce taină pierdută, menită să rămâie în veci uitată. Pretutindeni unde se sapă se arată acelaș pământ galben închis și gras al acestor locuri mănoase.

Din el nu va răsări spicul greu și hrănitor al holdelor și sămănăturilor românești din prejurmă, dar țărâna lui va rodi roada bogată a gândirii și simțirii românești menit să fecundeze și să izbăvească în viitor.

Cătră fund, lângă zidul casei învecinate s'a așezat prima temelie. O adâncătură în cărămidă e menită să primească documentul punerii fundamentale.

Toți cei iscăliți supt documentul de mai la vale sunt adunați într'un semicerc. Zidarii, mai toți români, își curmă munca pe o clipă, și se adună și ei făcându-și semnul crucii românești când părintele Traian Vățianu azistat de redactorul nostru responsabil d. Constantin Savu începe oficierea slujbei sfințirii apei. Rostește pe urmă o

prea frumoasă rugăciune implorând binecuvântarea cerului asupra casei ce se va ridica. Toți cei de față ascultăm cu capetele descoperite. Rugăciunea asta cu graiul ei arhaic cu tonul ei de adâncă pătrundere ne străbate ne înfioară și trezește pentru o clipă toate temerile și nădejile mari, adânci și nemărturisite din sufletul nostru și pentru o clipă ne cucerește o mare emoțiune, emoțiunea pe care o simți numai în fața unei clipe istorice și fără de voie ștergem o lacrimă din colțul genelor.

Apoi părintele T. Vățianu stropește cu aghiazmă temelile și sfințește și pe cei prezenți cari sărută sfânta cruce a preotului.

Pe urmă d. Bocu dă citirea următorului document ce se va așeza:

Pentru urmași.

Prin vrednicia frunțasilor și poporului românesc și prin iubirea de neam a frunțasilor dr. Nicolae Oncu, deputat național în camera țării, fiind muncitori ca condeii Ioan Russu Șirianu, Sever Bocu, Gheorghe Pop, Ioan Montani, dr. Constantin Bucșan și Constantin Savu, chivernisitor al acestei averi Gheorghe Nichin, iar conducătorul tehnic al tipografiei Gheorghe Țăranu, așezatu-s'a aceasta piatră de temelie prin Emil Tabakovits arhitect în anul Domnului unamii nouă sute nouă, Martie 26 (Aprilie 8) spre a rădica în locul acesta clădirea ziarului național »Tribuna«, menit să lucreze pentru apărarea și reintegrarea națiunii românești în drepturile ei istorice, pe acest pământ străvechiu românesc, pentru izbândă deplină și finală a cauzei sale și pentru stăpînirea desăvârșită și de veci a limbii, culturii și naționalității românești în aceste părți de locuri. Fie ca acei ce vor citi în răsări acest document să vadă visul nostru cu ochii și toate gândurile noastre sfinte și tălnice aieva și deplin izbândite.

Dumnezeul părinților noștri să ne ajute! (Actul a fost iscălit de următorii): Dr. Nicolae Oncu, deputat în Camera țării Sava Raicu, secretarul băncii »Victoria«, Traian

Cântec haiducesc.

Arză-te focul fâgui,
De ce n'ai venit să-mi spui
Când ți-a dat frunza dintâi,
Să mi iau armele din cui,
Flinta dela căpatâi,
Să ies în codru întâi
Cu doisprezece copii.
Tot copii de seama mea,
Răsucindu-și mustața,
Să mă scape de belea.

Foaie verde de năut
De când în codru-a n venit
Nici luna nu am văzut.
Nici luna, nici soarele
Numai căprioarele.
Sorioară căprioară
Coboară din deal în vale
Să ie-te 'n două picioare
Și mănă codru la poale.
Mănă poala codrului,
Să vad matca Oltului.

Foaie verde solzi de pește,
Bate vântu-mi vâjăeste,
Ploaia 'n codru răpăiește,
Eu de gazdă n'am nădejde,
Că gazda mi-e 'n valea rea,
Mi-o căznește potera.
De trei zile, de trei nopți,
Ca să ne spuie pe toți.

înainte se alătur începuturi noi, acum cu Dumnezeu înainte. Fie ca Reuniunea Femeilor de aici să poată pași cu aceleași rezultate cu aceiași izbândă frumoasă ca aceia dela Sibiu, ca și aceia să le fie inimile tari și energia mare ca tot mal imputernicite să-și poată lua avânt sănătos și prielnic.

Serata etnografică dela Dumineca Tomei e primul pas al femeilor aradane și e un pas așa de frumos! Să-l salutăm cu înflăcărea, cel merită și să-l sprijinim și cu brațul și cu inima.

În gândul lor e bucuria noastră și'n bucuria lor va fi răsplata noastră. Să ne fie dragostea dorului lor, rugăciunea noastră de toate zilele și din puterea noastră să le adăugăm, forțe sprijinitoare, ajutor tare, să nu le lăsăm șovăirei.

Se aude cântec. Infiorat, începe doina și zice duios, zice a dor, a ducă. Pornesc femei la lucru. Și or fi tot mai departe și le-or fi greu. În zarea depărtată drumul se pierde, dar răsnetul doinei a rănas și el răspunde, acolo departe, sosește în unde, se aude din nou, un vânt îl svonește și ecoul îl spune, e cântec de joc, e aria mare a horei de veselie, izbândă, izbândă va fi.

M. B.

Una la zi.

Lenbach și-a clădit o vilă din două corpuri de clădire. Un prieten l'a întrebat:

— Bine, dar cele două corpuri nu sunt unite prin nimic?

— Ba da, printr'o ipotecă!

Văfianu, parochul Aradului, dnele Lucreția Russu Șirianu, Marilina Bocu, Redactorii: I. Russu Șirianu, Sever Bocu, Gheorghe Popp, Ioan Montani, Constant n. Bucșan și Constantin Savu; apărătorul de drept al luptătorilor dela »Tribuna«: Dr. Iustin Marsieiu; administratorul Gheorghe Nichin; arhitectul Emil Tabakovits; muncitorii tehnici: Gheorghe Țăran, Silvestru Gruifa, Emanoil Epescu, Alexe Budiu, Leon Muntean, Vasile Maniu, Ioan Hălmăgeanu, Petru Teodor, Alexandru Sari, Petru Bălaș, Tanasie Halmageanu, Augustin S. Deacu, Dumitru Boariu.

Di Emil Tabakovits, arhitect, așază pergamentul într'un cilindru lungăreț de sticlă care se pecetluiește cu ceară roșie. Di Dr. Nicolae Oncu îl coboară însuși în adâncitura din cărămizi menit să-l primească și imediat zidarii închid borta cu o lespede grea. Di Oncu bate piatra de trei ori cu ciocanul și rostește cu glasul înecat de emoțiune: In numele Tatălui, al fiului și sfântului duh, Amin.

Toți facem o cruce.

Sărbarea s'a isprăvit și de-asupra pietrii fundamentale zidul de cărămizi începe să crească.

Mesajul de închidere a Corpurilor legiuitoare ale României.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

A doua sesiune ordinară a acestei legislaturi a fost plină de muncă rodnică.

In această lungă sesiune d-voastră ați avut prilejul pe de o parte să urmați lucrarea de îmbunătățire a stării țaranului nostru, iar pe de alta să dați o îndrumare mai potrivită cu nevoile timpului acelor instituțiuni de al căror bun mers sunt strâns legate țaria și viitorul Regatului.

Prin modificarea legii pentru alegerea mitropolitilor, episcopilor eparhioți cum și a constituirii Sf. Sinod ați asigurat bisericii noastre și mai bine mijloacele de a-și îndeplini înalta sa misiune.

Votarea legii judecătorești corespunde unei trebuințe de mult simțită chezașuind o mai bună distribuire a justiției și sporind în acest chip încrederea pe care cetățenii trebuie s'o aibă în cei cari reprezintă această putere a statului.

Ecaterina Pitiș.

La noi talentul cuiva să măsoară după țărăboul ce se face în jurul lui. Valoarea unei opere literare e judecată deci după numele ce-o iscălește. Pentru câți cutare poezie aruncată la coada cutărei reviste nu va atrage nici măcar o privire curioasă, pentru că dedesubtul ei nu strigă un zgomot mozolit de buzele tuturor. Se fac mari și publicitate nedreptăți în chipul acesta. Las' că așa se ridică pe polițe, ce nu li-se cuvin, nuli tăii umflate și fanfaroni strigători, dar purcezând astfel pot fi amuțite anumite talente vrednice de toată lămurirea aminte. S'au dat cazuri când chiar și talente mari, recunoscute, în clipe de îndoială au pus peana jos pentru lipsa de o apreciere dreaptă.

Așadar pentru câți numele de mai sus nu va răsună în pustiu? Câți nu vor trece cu vederea acest nume de fată, care scrie versuri? Doar o seamă de cetitori asidui ai revistelor noastre, precum și câțiva oameni de bun gust, vor avea o tresărire în suflet cetind acest nume, iscalit dedesubtul multor poezii de prin »Lucașfărușul«, »Sămănătorul« și »Ramuri«, poezii rămase în uitare.

D-șoara Ecaterina Pitiș, care desigur va fi trecând cu vederea nedreptățile acestei lumi rele, este singura poetă din vremile mai nouă care atinge cele mai curate coarde feminine. D-sa nu plânge prea mult ca să devie monotonă. Lacrima se scurge domol pe obrazi, fără să fie împreună cu gesturi aprinse, ori de vâlcăreli purcese din desnădejdi mai mult sau mai puțin

Legea votată pentru acordarea drepturilor politice în cele două județe ale României de dincolo de Dunăre consacră identificarea lor cu întreaga țară cu care sunt unite printr'o legătură deapaururi indisolubilă.

Preocupați de una din cele mai însemnate probleme ale economiei naționale ați votat legea prin care guvernul este autorizat a emite titluri de rentă pentru cumpărarea de păduri.

Asemenea ați legiferat ca proprietățile statului, ale așezămintelor de binefacere și de cultura națională să fie pe viitor căutate în regie sau arendate deadreptul asociațiunilor țărănești îndeplinind astfel ultimul punct din manifestul din 12 Martie 1907; iar prin modificările aduse legii pentru învoielile agricole ați adus înlesniri menite să garanteze și mai mult aplicarea acestei legi.

Insuflețiți de cel mai viu patriotism reprezentanții națiunii au urmat opera pentru întărirea scumpei noastre oștiri prevăzând mijloacele necesare pentru neîncetata ei îmbunătățire astfel în cât ea să poată răspunde în toate împrejurările mării sale chemări. Făcând față la nevoile numeroase ale statului s'a asigurat bunul lui mers prin stabilirea echilibrului bugetar a cărui menținere va face obiectul necontenitei îngrijiri a guvernului meu.

Noua întocmire a legii pensiunilor a îndulcit unele dispozițiuni cu privire la numărul anilor de serviciu și a dat recompense peste cele acordate până acum veteranilor din războiul pentru independență.

In urma despărțirii în două a fostului minister al agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor s'a impus o nouă organizare a fiecăruia din cele două ministere, chemate să aibă un rol atât de important pentru propășirea noastră economică.

Legea pentru darea în exploatare a terenurilor cunoscute petrolifere de pe proprietățile statului va da un nou avânt acestei industrii asigurând exploatarea petrolului o dezvoltare în raport cu însemnătatea acestei bogății.

Rezervând statului și întreprinderilor exclusiv românești jumătate din aceste terenuri s'a acordat dezvoltării acestei industrii garanțiile cerute de o bună îndrumare economică.

Prin legea pentru exploatarea stațiunilor balneare ale statului s'a prevăzut măsuri necesare pentru punerea în valoare a acestui important factor al sănătății publice, care poate deveni în același timp un izvor de avuție națională.

D-lor Senatori,
D-lor Deputați,

Vă mulțumesc călduros pentru concursul luminat și patriotic dat guvernului meu în înde-

plinirea grelei sarcini ce îi este încredințată, și doresc fără un an îmbelșugat care să reverse bucuria în casele tuturor iar d-niilor voastre întoarceți-vă în sânul familiilor d-lor voastre însoțiți de urările mele cele mai călduroase cu prilejul sfintelor sărbători.

Eu declar închisă sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare.

Carol.

(Urmează semnăturile d-lor miniștri.)

Viitorul împărat și rege.

După rânduiala firei, după cei bătrâni urmează cei tineri, iar în lege așa e scris: după moartea lui Francisc Iosif, care mâine-poimâne împlinește 80 ani, să vină la domnie nepotul său, arhiducele Francisc Ferdinand, bărbat în puterea vârstei.

Multe nu se scriu despre viitorul împărat și rege, pentru că el însuși trăiește retras și nu-i place să se arate în locuri și la prilejuri proprii a produce svon în jurul persoanei sale.

Cât se știe însă și cât se scrie, ni-l înfățișează într'o lumină bună, așa că pentru popoare este de așteptat o viață mai fericită pe când va fi chemat la domnie.

Acum de curând ziarele ungurești au scris multe despre viitorul împărat și rege.

Extragem și noi următoarele lucruri mai interesante:

E obiceiul a înfățișa pe Francisc Ferdinand ca pe un fel de Gottfried Bouillon modern, care tot de cele bisericesti se preocupă!

Fapt e, moștenitorul este un mare catolic. Iar în politică, conform poziției lui, este conservator. Atâta e însă totul.

Dacă cercetăm toate părerile ne convingem, că este un nou «Iosif al doilea» un prieten adevărat al poporului.

Motorul mai puternic al politicii sale este sentimentul de datorință mare și serios: *îngrijirea de soarta poporului.*

Când va ajunge să domnească în epoca lui, rol decizător va avea interesul și soarta maselor mari ale poporului.

Idealul lui este o «monarchie-poporală» mare, și pentru a ajunge acest ideal mai probabil că nu se va înstrăina de întrebuintarea unor întocmiri economice, cari în politica Habsburgilor —

false. Durerea își cutremură valurile năpraznice acolo în adâncimile sufletului, și precum o suviță de apă lină se prelinge pe de marginea unei stavili izbite de valuri, așa și o poezie de-a d-sale îi străbate din suflet linpede ca mărghăritarul suferinței:

Tu poate plîngi acum în faptul sării,
Eu stau pe gânduri singură la masă,
Cu ochii țintă 'n para luminării.

Mulți cedând unor influențe cari venind de sus în jos strică, cearcă să scoată din lira lor cu coarde subțiri accente tari, silite desigur și astfel stridente. Chiar și unele femei poete umblă rătăcind pe astfel de căi. Sufletul unei femei însă, fire-ar ea brună sau blondă, cu porniri aprige sau domoale, în fond este plătând. Și dac'ar fi să asamblăm sufletul cu o mare, atunci marea sufletului femeiesc se va învălura ea la orice adiere de vânt, dar pe întinsurile ei niciodată nu se vor naște furtuni pricinuitoare de poezii tari. La o femeie, prisosul unei vieți sufletești totdeauna să va statornici în picuri.

In chipul acesta se dovedește d-șoara Pitiș de o adevărată interpretă a sufletului femeiesc.

Iată de pildă poezia »In cimitir«:

Merii, prunii
Și cireșii, toți în floare,
Cern domol a lor ninsoare
Pe mormîntul mamei bunii.

Mama bună nu mai poate spune ca mai demult,

o poveste:
Fost-a fost și nu mai este,

pentru că doarme subț glie. Și-i atâta pace în preajma mormântului ei. »Vânturi parfumate cântă«,

luna »argintu-și risipește« și »candeli seara strălucesc la cruci« ca tot atâtea semne văzute ale odihnei de veci. Biruit de atâta armonie, cum să nu o dorești și tu:

Mamă-buno, ce frumsețe
E la tine primăvara.

Băgați de seamă: Cele două versuri din urmă cer acest repaos de veci. Aceste versuri nu strigă, ci sunt ca un ecou îndepărtat.

Mai aplecată spre simbolism e femeia. Teama de brutalitatea vieții o îndrumă spre acesta. E cu mult prea gingașe construcția ei sufletească ca să nu se teamă de realitate și să nu-și învăluie gândurile ei triste sau vesele într'o formă adusă pe departe. E atât de firesc la femeie, să spună anumite gânduri ce-o bat, prin altele. Ca și-un copil, care dacă are ceva pe suflet, te întrebă nu ai cumva tu.

D-șoara Pitiș are poezii simbolice de o rară delicateță. Cea mai frumoasă, credem noi, e »Floare albă«, pe care o dăm întregă:

Floare albă ce dai lunci un suris de veselie,
Cînd înghețul se lățește peste sinu-i amorțit,
Ce speranță te reține pe pămîntul brumărit?
Ce-o s'aducă pentr'o floare toamna rece și pustie.

Nu te vezi că treci prin lume ca un vis, ca o părere?
N'ai lăsat o amintire; nici un sin n'ai parfumat;
Numai vîntul toamnei știe c'ai trăit și te-ai uscat,
De un dor de fluturi galbeni și de-o tainică durere.

Sau, oprindu-se vre-odată, raza soarelui la tine
Încălzitu-te-a o clipă și lăsîndu-te țî-a spus
Să mai stai, c'apoi cînd bruma și înghețul s'or fi dus
Or să vie 'n luncă iară zile calde și senine?

de pe vremea Mariei Terezia și a lui Iosif al doilea — nu sunt necunoscute.

Păreră lui e, că poporul, atât din punct de vedere economic cât și social, numai într-o monarhie tare și economică puternică — se poate feri.

De soarta popoarelor din Ungaria se interesează foarte mult, natural nu numai de poporul maghiar propriu zis, ci se interesează de înaintarea culturală și socială a tuturor popoarelor.

Pe baza multor informații serioase și demne de încredere — mai ales însă pe baza observațiilor proprii, cunoaște foarte bine starea economică și socială a poporului maghiar, îndeosebi însă viața familiară a poporului. Între altele s'a ocupat foarte mult cu chestia emigrării, motivele și însemnătatea ei, și e cu mult mai lămurit asupra chestiei decât mulți specialiști ocazionali, cari au scris cărți referitoare la asta, sau au ocupat vre-o înaltă funcție ca merit pentru lucrările lor.

Din punctul de vedere al dreptului public stă pe baza dualizmului din 67 așa cum l-a făcut Deák cu Andrassy. Și tocmai pentru aceea se înșală foarte mulți, acei factori politici cari speră și vreau să valideze în viitor pe terenul politic oare cari »teorii de dezvoltare«.

În sufletul lui este puternică »idea monarhiei«, subînțelegându-se susținerea nevătmată a »dualizmului« de azi; natural, fără a voi să vatem însă drepturile legale al acestor două părți constitutive.

În întreaga fire a lui e: *militar*. Și tocmai din motivul acesta păzește cu oarecare gelozie toate acele tradiții pe care e bazată unitatea și puterea de luptă a oastei. Și deși în politica actuală nu ia de loc parte, în chestiuni militare veghiază mereu și nu suferă nici o înoire, care după părerea lui ar putea atinge unitatea armatei.

După fire e omul bunei rânduieli, și aceasta vrea s'o valideze nu numai pe terenul militar ci și în cadrul executării, puterii guvernamentale.

Cu un cuvânt, aceia cari din oricare motiv ori scop, așteaptă »răsturnare« dela pășirea lui pe tron, aceia cu amăgire vor vedea, că între popoarele și țările sale va susține cea mai mare ordine și unde se va cere, va face ordine.

Relațiunile lui personale în Ungaria se reduc aproape numai la vre-o câțiva camarazi de vânătoare, conții Tasilo, Festetics, Ioan Zichy, Karátsonyi, Harnoncourt, Pallavicini,ăștia sunt aproape toți.

Natural în Austria e cu mult mai mare cercul acelora cari stau aproape de el și sunt cu dânsul în relație intimă.

O să vic, o să vic iarăși primăvara d'albă,
Iară vreme de farmec pline, după zbcium, după chin,
Fluturi albi și fluturi galbeni și zefirul cald și lin,
Însă nu vin pentru tine, floare dragă, floare albă.

Am zis că poeziile tari nu li-se cad femeilor.
Tot așa stăm și cu gândurile mari. Problemele universale și problemele sociale n' pot fi tratate în adevărata lor formă, în nici un chip, de femei.

Noi am avut poete, cari în anul de răscoală 1907 și-au amestecat glasul lor subțire în corul zgomotos al barzilor cu strune de aramă. Și cum au cântat poetele? Slab și fals au cântat poetele atunci.

Mă gândesc că dacă și femeile ar intra în marile și brutalul războiu al vieții atunci ar trebui să-și tundă lungile și fermecătoarele lor plete, ar trebui să li-se învârtoșească brațele și frumosul lor corp. O, atunci ce s'ar alege din mândrele urmașe ale frumoasei Elene, »cea cu brațele albe«.

D-șoara Pitiș nu e războinică nicicând. Durerile mulțimilor o vor fi cutremurând și pe d-sa, dar nu de așa fel încât să prilejească poezii. În loc să cânte furtunosul 1907. d-sa să oprește la moartea unui copil mic și varsă o lacrimă pe mormântul lui sau suferă dimpreună cu acel băiețuș care la Crăciun n'a putut să colinde și »câte speranțe n'a legat de steaua mândră de hârtie«.

Limba d-sale curge ușor împetriștată ici colo cu diminutive inerente femeilor și nesupărătoare, dacă nu sunt prea multe. În cântece, unde versul trebuie să fie clar și neîncărcat, calitatea asta a d-sale iasă mai frumos la iveală:

Un șir întreg de »tineri magnați austriaci« formează acest cerc ce crește mereu. Aceștia până azi încă nu sunt în serviciu activ, dar pe teren științific, social ba și ziaristic dezvoltă o activitate destul de însemnată.

Aceștia sunt speranța viitorului, și vienezii în curent cu lucrurile dela curte, ba și câțiva factori parlamentari, ar putea nu ni deja acum cu destulă pozitivitate conducătorii politici din viitor.

Dintre partidele parlamentului probabil că mai aproape stă de dânsul partidul social-creștin.

Deși nu simpatizează necondiționat și absolut cu programul partidului, fiind acesta prea »radical« pentru sentimentul lui conservativ«.

Fiind însă azi în Austria întreagă, cel mai dinastic« partid, acesta se poate lăuda de simpatia discretă, dar incontestabilă a moștenitorului.

»Votul universal secret« este susținut de Francisc Ferdinand.

Sigur că atunci când moștenitorul va crede că și pentru Ungaria sufragul universal este o condiție sine qua non, în ce privește propășirea, se va face și în Ungaria reforma asta mare.

În politica externă, privirea lui e ținută mereu asupra »Balcanului«. Dezvoltarea chestiunilor balcanice le urmărește întotdeauna cu cea mai mare atențiune. El consideră Balcanul drept piața viitoare pentru monarhie și probabil se înșală aceia, cari cred că în chestia asta va inaugura o politică timidă și nehotărâtă.

E mare rătăcire a crede și aceia că în viitoarea lui domnie în urma »anexiunii« lozinca »trializmului« ar câștiga teren, pentru că moștenitorul este aderentul unității și întregității monarhiei de azi, și perhoreschează orice aranjament care ar putea slăbi asta.

Peste tot, grija cea mai mare nu o pune pe »bazele dreptului public«, ci e de părerea că interesele economice comune, și întemeierea astorfel de instituțiuni moderne cari sunt necesare pentru unitatea economică a monarhiei, sunt lucrările cari trebuie efectuate în viitor, pentru că existența monarhiei austro-ungare prin aste este mai bine asigurată.

Ori unde ar trăi Francisc Ferdinand, în Belvedere din Viena ori castelul său din Conopist, duce o viață familiară exemplară simplă, aproape burgheză.

El însuși e foarte cruțător și probabil că aceasta virtute va valida-o și în budgetul statului, fiind principiul și convingerea lui: »că poporul trebuie cruțat de orice greutate«.

Lună dragă, tu ce știi
Oamenii și țara,
Spune-i lui că-mi trec pustii
Fără ris și bucurii
Ceasurile seara.

Spune-i lună ce i-au spus
Ochii mei într'una,
Și să spui că vezi de sus
Cum rămân cu gândul dus,
Noaptea totdeauna.

Și mi-e sufletul pribeag
Lună călătoare,
Și mi-e dor de el, mie drag
Și plîngînd mă află 'n prag
Răsărit de soare.

Cântecul dragostei la d-sa e îndurerat, potolit însă ca privirea ochilor albaștri.

Hotărât că avem de a face cu un talent remarcabil în jurul d-șoarei Pitiș însă n' s'a prea făcut vorbă multă, cum de obicei s' face la noi în jurul oamenilor cari scriu, cu talent s'au fără. Ce-i drept d-sa a început să scrie la o revistă puțin cetită, dar a continuat la »Sămănătorul« pe vremea dlui Iorga și la »Lucașfăru«.

Spuneam și la început că ar fi încălta nedreptățită, dar de aceasta este și d-sa vinovată: n'a tipărit încă volum. Să așteptăm deci volumul și sentința criticei noastre, cari vor așeza pe d-șoara Pitiș într'un loc de frunte al literaturii noastre.

Ago.

În familia domnitoare are mare trecere și capul familiei, împăratul și Regele, în orice afacere ori chestie privitoare la viitor, îi cere sfatul și părerea.

Pe români îi cunoaște decând cu manevrele dela Lipova, și despre virtuțile... militare ale regimentelor românești are o bună părere.

Studii statistice.

De Eugen Brote.

XIII. Românii din ținutul Târgul-Murășului

În ținutul Târgul-Murășului teritoriul limbei române ajunge spre răsărit la frontiera sa. Teritoriul limbei maghiare nu se oprește la hotarele comitatului săcuiesc al Odorheiului, ci se întinde peste Tirnava-mică, cuprinde întreaga vale a Nirașului și are tendința a împinge hotarele teritoriului limbei române tot mai mult spre Murăș. Astfel marginile ținutului Târgul-Murășului spre est nu se pot preciza în mod topografic altcum decât numai prin înșirarea satelor care au rămas pe hotar. Din vârful Găinesei să pornească spre sud-vest o coamă de dealuri subt care sunt așezate satele Felec, Peterlaca-maghiară și Curtăfaia. Linia marcată prin aceste trei sate este marginea nordică a ținutului pe malul stîng al Murășului; pe malul drept se continuă pe valea Ercei în sus. Spre est ținutul se mărginește prin hotarul teritoriului de limbi, care trece dela Telec prin Sedrieș la Cinad, de unde este împins în Murăș pînă la Erceiul-mare; de aci se retrage prin Tofol, Mușin și Șard pentru a avansa din nou spre Murăș prin Sentlerinț, Chibelia, Sentivan, Boș, Cronca, și trece la Sinbenedic în valea Nirașului. În Niraș și Tirnava-mică sunt o sumă de sate, în cari nu se află romîni. Dela Cînta pe malul stîng al Nirașului, marginea sudică a ținutului este formată de coama dealurilor, care despart apele Murășului de ale Tirnavei; hotarul teritoriilor de limbă ia dela Cînta altă direcție. La Chinciș marginea vestică este congruentă cu hotarul comitatului Murăș-Turda pînă la Orosia, și de aci trece pe Murăș în sus prin Ernot pe coama dealurilor cari despart pârâiele Murășului de apele Căpușului pînă la Felea.

Pe acest teritoriu se află 1 oraș și 92 sate, din cari 54 românești, orașul și 36 sate maghiare și 2 sate mestecate. Tîrgul-Murășului (oraș) trece ceva peste 15.000 locuitori, toate satele au mai puțin de 2000, numai 7 trec peste 1000 locuitori.

La anul 1880 erau în acest ținut 62.167 locuitori, din cari 26.589 romîni (42.77 proc.) și 35.578 alții (57.23 proc.) La anul 1900 crescuse această populație la 79.068 (sporiu 16.901 sau 1.36 proc.) din cari 32.743 romîni (41.41 proc.) și 46.325 alții (58.59 proc.). Romîni au pierdut deci din pozițiunea lor numerică (1.36 proc. pierdere).

În satele românești erau 25.160 locuitori, din cari 20.978 romîni (83.38 proc.) și 4.182 alții (16.62 proc.) În anul 1900 numărul locuitorilor s'a urcat la 32.911, din cari 25.886 romîni (80.12 proc.) și 6.427 alții (19.88 proc.) Romîni au crescut cu 4.908 (1.17 proc.) și alții cu 2.245 (2.68 proc.) Această creștere mare a neromînilor (nutriți în unele comune în mod măiestrit) este cu atât mai importantă cu cît minoritățile sunt considerabile în multe din sate. Procentul de creștere altele corespunzător al romînilor n'a putut să împliească întărirea celorlalte naționalități. Numai în 2 sate, Cerghidul-mare și Săușa-de-Cîmpie cu 1.166 romîni, proporțiunea românească scade. În Chibelia, Sentivan romîni (169) rămîn staționari. Mai puțin de jum. proc. cresc romîni numai în 5 sate: Bobohalma, Bord, Oroiu-săcuiesc, Oroiu-de-Cîmpie și Petca-de-Cîmpie (2.753 romîni); dela 1/2—1 proc. în 15 sate: Murăș-Sîn-Giorgiu, Veța, Medesfalău, Șard, Futac, Seulea-românească, Cucurdea-românească, Chinciș, Săcud, Orosia, Remetea, Săușa-săcuiesc, Dileul-romîn, Tirnava-mare și Hărău (6.331 romîni); peste 1 proc. 19 sate: Telec, Singer, Sentlerinț, Balintfalău, Vaidacuta, Niraștău, Vidrasău, Chirilău, Lascud, Giulis, Deag, Peterlaca-romînă, Sîn-Iacob, Sabadul-de-Cîmpie, Bardos, Chinariu, Chișfalud, Malomfalău, Oarba; (7.825 romîni peste 2 proc. în 12 sate: Sidrieșul-mare, Sidrieșul-r- Agard, Mușin, Murăș-Cristur, Cerghizel, Subpădă, Meneșul-de-Cîmpie, Sîn-Ana-de-Murăș, Nasna, S. Mărghita și Vaideiu (2.832 romîni).

În 18 din satele românești minoritățile amenințăte joritate. Murăș-Cristur, cu toate că populațiunea romînă a crescut cu 2 proc., a fost cucerit prin maghiari. În Murăș-Sîn-Giorgiu sunt 845 romîni și 811 alții, Mușin 259 și 215, în Șard 229 și 220, în Cinariu 209 și 205, în Dileul-romîn 423 și 337. În Singer, Agard, Medesfalău, Tirnava-mare, Niraștău, Cerghidul-mare, Vidrasău, Futac, Meneșul-de-Cîmpie, Sîn-Ana-Nasna și Malomfalău primejdia pentru majoritate este iminentă dar există pe cît timp elementul maghiar crește așa repede.

În satele maghiare erau 35.778 locuitori, dintre cari 4.981 romîni (13.63 proc.) și 30.797 alții (86.37 proc.) La anul 1900 s'au aflat 45.331 și anume 6.159 romîni (13.58 proc.) și 39.172 alții (86.42 proc.). Creșterea

de 1178 români (1.18 proc.) și 8375 alții (1.36 proc.). Și în satele maghiare media creșterii populației române este satisfăcătoare; cu toate aceste români pierd și aici din teren și încă neasămănat mai mult decât rezultă din diferența procentelor de creștere anuală. În 20 sate români scad; în Murăș-Iara, Curtifaia, Cînadia, Erneiul-mare, Tofol, Chibelia, Ied, Boos, Corunca, Hagymaș-Bodon, Chișniș-Remetea, Karácsony-falva, Cînta, Satul-nou, Kapostaș-Mikloș, Sîn-Paul, Odorfalău, Egerseg (împreună cu Podeiu într-o singură comună) și Berghia; n'au mai rămas în ele decât un număr foarte redus de români. Și în celelalte 17 sate minoritățile românești se găsesc în condițiuni grele. În Ila nu mai sunt decât 29 români, în Lerintfalva 18, în Dileul-maghiar 19 și în Beșinău 2. În Ghernesig români rămân staționari și numără 354 suflete față cu 1084 alții, cari cresc repede; în Ciuciu 104 români se află în aceeași situațiune față cu 615 alții; în Ciavașul de Cîmpie 449 români sporesc numai cu 0.88 proc. și 715 alții cu 1.50 proc.; în Golomba 132 români staționari cu 306 alții; în Berghia, 318 români, cari sporesc mai puțin repede decât 729 alții; în Cit-Sentivan 194 români și 844 alții tot cu desavantajul creșterii mai mici românești. Ar mai rămînea din 37 comune încă 5, în care minoritățile românești ar avea o situațiune mai avantajoasă. În Ogra 353 români sporesc egal de bine cu 850 alții; în Sincraiu 287 români sporesc mai repede decât 455 alții, întocmai ca și cei 122 români din Chiesd față cu 446 alții; în Ernot 621 români sporesc cu 3.60 proc.) anual și ceilalți cu 3.40 proc. În orașul Tîrgu-Murășului 1864 români crescuse cu aproape 10 proc. anual; aceasta creștere se explică fără îndoială numai prin modul diferit de numărare la anii 1880 și 1900. În acest din urmă an s'a cuprins și populațiunea militară, care fusese desconsiderată la 1880. Fiind în orașul maghiar garnizoana unui regiment românesc firește numărul românilor s'a urcat.

Din cele 2 sate mestecate Cipăul a fost cucerit de români (460 români și 403 alții); în Toldal sunt 238 români, cari sporesc încet, și 323 alții.

În ținutul Tîrgu-Murășului elementul românesc este strîmător și pierde din teren. Dar nu numai de acum ci cu multe decenii mai înainte. Asemănînd numărătoarele episcopilor Clain și Aron cu cele de astăzi găsim multe sate atît românești cît și maghiare, în care populațiunea română era pe atunci mai numeroasă decât astăzi, așa satele românești Telec, Sedrieșul-mare, Sedrieșul-mic, Singer, Agard, Mușin, Chibelia-Sent-Ivan, Sentlerinț (atunci 532 români, acum 198), Balintfalău, Nasna și Vaideiu. Dintre satele maghiare aveau la anii 1733 și 1705 mai mulți români decât astăzi Cînadia, Șaromberke, Erneiul-mare, Corunca (atunci 501 acum 69), Hagymașbodon, Iobágyfalva (atunci 229 acum fără români), Baczkamadarász (atunci 356 acum 11), Cînta (atunci 300 acum 2) Sîn-Paul, Ogra, Ernot, Ciuciu, Golomba, Odorfalău, Egerseg (atunci 317 acum 109), și Panetul de Cîmpie.

Discursul rostit de dl dr. Valeriu Bravice în mausoleul din Foen.

Reproducem după »Drapelul« discursul rostit de d. Valeriu Bravice cu prilejul înmormântării lui Alexandru Mocsonyi.

Jalnici ascultători!

Cu suflet sfășiat de îndoielile și temerile trezite de cumplita durere a pierderii nespuse de mari, ne plecăm capetele cernite în fața înfiorătoare majestăți a morții, care, în nemărginita-i sete, înghite tănuite rosturi ale ființei vremelnice pământești, amenințînd toate avânturile porinilor, dornice de viață, cu desființarea în des-nădăjduita conștiință a nimicinicii omenești.

Din această cutropitoare negură nepătrunsă de lumina minții omenești, care închide orice perspectivă dincolo de mormânt, ne înalță muncitul suflet priveliște măreață a vieții, înțelept trăite, conduse de fireștile ideale omenești, schinteile veșnicei armonii a universului nemărginit.

Această priveliște măreață ne înalță sufletul, chiar și în fața mormântului deschis, la conștiință, că totuși este rost în viața vremelnică, veriga modestă, dar indispensabilă a vieții de veci.

Și dacă undeva pe meleagurile locuite de români, atunci aici în acest mausoleu al ilustrei familii Mocsonyi, grăiește către noi cu mai eclatantă evidență rostul nepieritor al vremelnice vieți, trăite cu înțelepciune, iubire și credință, în serviciul celor mai înalte ideale omenești.

Literele de aur, cari strălucesc din negrele lespezi de marmoră ale acestui lăcaș al morților, ne propovăduiesc cea mai completă armonie a iubirei înflăcărate de neam, a ținerii neclintite la biserică și a credinței nefățărite cătră țară, su-

blima tradiție a familiei Mocsonyi, neadormita strajă a rosturilor vieții poporului românesc.

Că ce însemnează în viața poporului român măreția tradiției acestei ilustre familii, ne învederează istoria noastră modernă, din ceasul red-șeptării politice a poporului până în zilele de față,

Iar cel mai chiemat, mai însuflețit și mai gigantic reprezentant al acestei tradiții, sinteza tradiției familiei Mocsonyi, este defunctul, în jurul sicriului căruia ne-am adunat, ca să-i dăm ultimul onor pământesc în numele poporului, care privește astăzi cu nespuse jale, cu sfântă evlavie și sinceră recunoștință la apusul vieții acelui bărbat providențial al său, prin ale cărui fapte, jertfe, cugete și îndemnuri s'a deslușit propășirea noastră națională pe toate terenele vieții noastre publice.

Prin Alexandru Mocsonyi s'a cristalizat conștiința națională a poporului, s'au lămurit aspirațiile noastre culturale, economice și politice, s'a statornicit poziția, ce ne revine capop egal îndreptățit în legăturile de stat, din cari facem parte constitutivă.

Cu agerime de profet, a stabilit acele adevăruri, dela cari nu se pot abate implacabilele legi ale evoluțiunii.

Și dacă n'a fost înțeles și urmat de contemporanii săi, atît în tabăra potrivnică lui, cît și uneori în tabăra, cărea și-a dedicat toată agerimea minții sale, căldura inimii sale și granitul caracterului său, n'are să se mire și să ne neliniștească, căci Alexandru Mocsonyi n'a fost cea luminare, care luminează din momentul ce se aprinde și încetează a lumina în momentul ce se stinge, ci acel astru ce răsare în depărtatele zări ale universului și apune încă înainte de ce ar putea să ajungă lumina lui strălucitoare pe globul nostru, doritor de lumină.

Superba imagine din viața universului, pe care a fixat-o Eminescu în splendidul vers:

Icoana steii ce-a murit
Încet pe cer se suie;
Era, pe cînd nu s'a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Pe cînd era, nu ajunse încă lumina să ajungă în toate straturile societății noastre; acum deabia, cînd nu mai este, se desface grandiositatea astrului înaintea ochilor noștri, devenind lumina lui: steaua conducătoare a vieții noastre naționale.

Acest astru, această stea conducătoare, este și va fi în istoria apropiată a neamului biserice și moșiei noastre nemuritorul spirit al lui Alexandru Mocsonyi, care de abia de aici înainte, va străbate în toate ungherele, cucerind mințile și inimile, prin cea perfectă contopire armonică a condițiilor indispensabile de existență națională cu interesele de unitate și suveranitate ale statului, ca suprema expresiune a acelei libertăți naționale, care determină întărirea în lăuntru și puterea în afară.

Cu credința nestrămutată în scrisul său, aducînd evlavios tribut de recunoștință, devotament și admirațiune, se apropie în aceste momente de adîncă jale poporul român de recele sicriu, care cuprinde osămintele ce au sălășluit un spirit atît de gigantic și binefăcător, și luându-și rămas bun dela cel ce nu mai este, se îndreaptă către tinerile vlăstare ale familiei Mocsonyi, conjurându-le în fața acestui sicriu, să cultive cu evlavie focul sacru al celei mai lămurite tradiții apucate din părinți, căci în această tradiție se cuprinde toate rosturile vieții vremelnice, înțelept trăite și conduse de cele mai generoase ideale ale omeniei, singurele care pot asigura binefăcătoarea pace sufletească în toate frământările vieții: Armonioasa contopire a rosturilor vieții familiare și naționale, sub raportul vecinicii năzuinți omenești spre lumină, libertate și fericire.

Convins, că binevoitoarea prevedință nu-l va lipsi de această mîngăiere, în zile de grea cumpănă, ca cele de astăzi, își ia rămas bun poporul român dela astrul ce apune.

Odihnește în pace, iar lumina ta să lumineze pînă ce se vor mai cutremura munții și înfiora apele de sunetul dulcelui grai românesc!

Odihnește în pace!

Situația în străinătate.

După criza austro-sîrbă. — Mișcarea panslavistă în Rusia. — Criza dinastică în Serbia. — Curentul revoluționar în Franța. — Situația în Turcia.

Valurile crizei europene de astă-iarnă nu s'au netezit încă. Deși criza a primit o soluțiune formală, prin declarația tuturor puterilor, precum și a Serbiei, de a recunoaște anexiunea Bosniei, în fond situația internațională e încordată și plină de germeii nepăcii. Intreita alianță a triumfat asupra celeilalte gropări de puteri, a Angliei, Franței și Rusiei, dar acestea sunt pline de ură și pofta de răzbunare a omului învins. Soluțiunea pe care a primit criza e departe de a fi adus pacea adevărată și sinceră, dimpotrivă urmarea ei este o nouă încordare de puteri, noi înarmări, încât bugetele tuturor țarilor gem de povara enormă a cheltuielilor militare, căci nici un stat nu vrea să evite ca o viitoare criză și primejdie să-l surprindă nepregătit și în prada celui mai tare.

În Anglia mai ales în cele din urmă două săptămâni a izbucnit o adevărată panică a înarmărilor. Anglia e lipsită de o puternică armată pe uscat și în schimb ea și-a creat o flotă uriașă care întrece prin numărul vaselor, al tunurilor și prin cantitatea tonelor flotele tuturor statelor la un loc, încât Anglia ar putea să înfrunte în acelaș timp atacul tuturor puterilor unite împotriva ei. Azi situația ei pare primejdioasă prin înarmările Germaniei cari amenință să egaleze aproape, în câțiva ani, flota germană. Acum opoziția conservatoare engleză ațâță și exploatează agitația spiritelor, proiectînd o apropiată invaziune germană înaintea ochilor îngroziți ai lui John Bull, și, ca o firească urmare, guvernul e silit să cedeze presiunii, făgăduind grăbirea și creșterea înarmărilor. Ele se vor repercuta și asupra continentului și se afirmă că și monarchia austro-ungară proiectează construcția a trei uriașe vase de război de tipul vaselor engleze »Dreadnought« deși acest tip este la rîndul lui deja întrecut de tipul »Invincible«.

Rusia e adînc umilită și amărâtă. Cu toată mișcarea revoluționară, care a slăbit dar nu a încetat, opinia publică se pasionează de chestiuni externe și curentul panslavist ațâță neconținut spiritele. Conflictul austro-sîrb, cu eșecul deplin al Serbiei și al inspirătoarei sale, a Rusiei, a zdrobit tot prestigiul legendar al Rusiei în Balcan. Popoarele slave din peninsula o socotiseră liberatoarea lor din »sclăvia« otomană și de »robia« austriacă. Acum ele sunt adînc decepționate și panslavistii ruși, conduși de generalii Volodimirov și Cerep Spiridovici plănuiesc o nouă acțiune panslavistă spre a ridica moralul celor desamăgiți și descurajați și spre a reda Rusiei rolul ei în Balcan, căutînd slăbirea Austriei.

Eșecul și umilirea Rusiei a trezit pofta ei de răzbunare și va fi încă izvorul multor primejdii și conflicte pentru monarchia austro-ungară.

Tot urmarea conflictului austro-sîrb este criza dinastiei din Serbia. O adîncă nemulțumire a rămas pe urma înflăcărării și frigurilor războinice în țară. Poporul acuză, cu sau fără dreptate, nu putem spune, dinastia pentru nesuccesul Serbiei în politica externă și toți văd că dinastia Obrenovici, cu toate păcatele ei, a avut o politică externă mai prudentă și mai puțin vătămătoare intere-

selor și prestigiului țării. Curentul de nemulțumire crește, cu toate că prințul Gheorghe i-a fost sacrificat, renunțând la coroană, și se poate spune că azi Serbia este bătută de agitația unei *crize dinastice*. Dorința generală este de a înlocui dinastia națională cu o dinastie străină. Se citează pilda României și a Bulgariei cari au fost ferite de adâncile zguduri ale Serbiei, alegând din capul locului o dinastie străină. Prin dinastia străină se nădăjduiește și înlăturarea domniei fatale a conjurațiilor, cari au ucis în Iunie 1903 pe regele Alexandru și regina Draga. De-ocamdată însă regele Petru nu se gândește să părăsească conacul.

Ministerul dlui Clemenceau va primi drept cadou de Paști un ou roșu al înfrățirii dintre sindicatele muncitorști cu funcționarii publici. Sala uriașă a ipodromului din Paris nu putea cuprinde mulțimea cea mare de muncitori și funcționari cari se socotesc și ei proletarii statului. Aicia ei au încheiat un fel de alianță, nu pentru răsturnarea guvernului Clemenceau-Briand numai, ci și pentru a produce turburări în favoarea ideii colectiviste. Mișcarea are un caracter mai revoluționar și va priciui multe încercări guvernului. Totuși mintea genială și tactica neîntrecut de abilă a dlui Clemenceau vor reuși probabil să biruiască și piedica. În caz contrar el va face loc probabil dlui Aristide Briand fostul socialist care este plecat spre o evoluțiune către colectivism.

Revoluțiunea nu s'a sfârșit par'că nici în Turcia. Redactorul Hasan Fehmi al ziarului liberal »Serbesti« din Constantinopol a fost ucis de un atentator necunoscut, un ofițer, cum se bănuiește. A doua zi mari manifestații se îndreptară împotriva comitetului june-turc pentru »Uniune și Progres«, căci poporul bănuiește că comitetul ar fi autorul moral al atentatului. El este în orice caz rezultatul vrășmășiei dintre cele două partide ale progresului, comitetul june-turc, care azi deține puterea și grupul liberal, voiește să introducă un regim de descentralizare și autonomie regională. Pentru aceasta naționalitățile ne-turce aderă mai mult la programul acesta, găsind mai multă garanție de libertate națională în el decât în programul centralist și exagerat național-turcesc al junilor-turci. Marea nesiguranță din țară marită de dezorganizarea administrației, moștenirea absolutismului, mărește nemulțumirea și agitația din imperiul otoman și dovedește că mișcarea revoluționară e departe de-a se fi isprăvit cu totul.

Principatul Muntenegru împăciuit.

Austro-Ungaria a comunicat guvernului muntenegrian, prin consulul diplomatic al Italiei la Cettinge, că monarhia dimpreună cu puterile semnatare sunt dispuse a adopta modificarea articolului 29 al tratatului dela Berlin, în sensul, că abolindu-se dispozițiunile cari jignesc suveranitatea Muntenegrului, să se menție numai dispozițiunile asupra portului comercial Antivari. În răspunsul său guvernul muntenegrian se declară mulțumit cu aceste modificări, considerându-le drept un semn de bunăvoință din partea Austro-Ungariei, și dorind menținerea relațiilor de amicală vecinătate în viitor. Răspunsul Muntenegrului a făcut bună impresie în cercurile diplomatice din Viena și se consideră ca un acord final favorabil al conflictului diplomatic. În ce pri-

vește articolul 25 al tratatului dela Berlin, care cuprinde dispozițiunile asupra Sangeacului Novi-Bazar, principatul Muntenegru a declarat prealabil, că va consimți la decisiunile ce le vor lua puterile.

Soartea prigonește pe d. Castro.

D. Castro, fostul președinte al Venezuelei, care însă își usurpase în anii din urmă drepturi de dictator, a fost, cum se știe în Europa, unde s'a căutat de o boală grea. Însănătoșindu-se, iel a hotărât să se întoarcă acasă, unde în răstimpul acesta domnia lui fusese răsturnată și vice-președintele Gomez îi luase lo ul. Guvernul venezolan îl opri însă de a debarca pe pământul republicei. D. Castro își îndreptă calea spre insula Martinica. De aici el plănuiește un atac asupra Venezuelei și și-a năimit în acest scop o flotă și a înarmat trupe plătite. Dar guvernul francez, a cărui colonie Martinica leste, i-a ad esat un ordin de expulsare, somându-l să părăsească insula pe un vapor străin, nu francez. Vasele americane și engleze însă nu îl primesc și azi bietul d. Castro pofitor de vechea-i stăpânire nu știe încotro.

Scrisoare din Dej.

Dej, în 7 Aprilie 1909.

A trecut o iarnă lungă și frumoasă, fără ca Dejul să fi produs ceva pe terenul cultural românesc. Vine vara. Vom ceti poate anunțată vre-o petrecere în legătură cu adunarea despărțământului »Astrei« — un despărțământ fără viață — și bilanțul cultural al Dejului se va încheia iarăși cu un deficit rușinos.

N'avem reuniune de femei, n'avem reuniune de cîntări. N'am avut fericirea să ascultăm cel puțin o singură prelegere publică în decursul iernii. Pentru cursurile de analfabeți Dejul nimic n'a făcut. Tovărășii economice, expoziții de vite, pomologie, albinărit etc. par a ne fi cu totul necunoscute.

Meseriașii noștri ni se pierd printre străini, căci nimenea nu-și ia osteneala să-i grupeze, să-i adune în sinul unei reuniuni.

Poporul dela sate e sărac, năcăjit ca vai de el, și canat și exploatat din partea străinilor pînă la oase. Sărman popor! Ce ironie. Băncile susținute de țărani înfloresc, advocații se îmbogățesc, iar bietul plugar umbă descult și fiămînd, ia drumul spre America, își părăsește vatra și familia, — căci acasă nu mai poate trăi. Toți îl asupresc, toți îi cer bani și iarăși bani.

Avem 2 bănci românești în Dej: »Someșana« și »Banca Poporală«. Ambele dau bani împrumut și iau interese — dela 12 proc. în sus — după ei. Escomptează cambii, intabulează, destabilizează, improcesuează, execvează și licitează. Cu acestea operațiuni activitatea celor 2 institute românești s'a eshauriat. Oare numai acesta să fie rostul băncilor noastre? Unde sunt fructele adevărate ale averii naționale, plasate în aceste institute?

Bilanțul anului trecut a fost pentru cele două bănci ale noastre favorabil.

Ne pare bine, cînd vedem, că institutele noastre prosperează, dar e de condamnat rîvna de a se îmbogăți pe contul sărmanului și amărîtului, de toți batjocoritului țaran român. Dacă băncile produc venit, cari de multcori nu stau în raport cu mărimea circulației, capitalele disponibile și vechimea institutului, — atunci poftescă și ridice și cvota filantropică la suma cuvenită. Jertfească din banii poporului pentru popor.

Cvota de binefacere a institutelor noastre ar fi singura rubrică, din care »poporul« ar putea trage ceva folos direct. Aceasta însă la cele mai multe bănci ale noastre este ridicolă în raport cu sumele întrate din sudoarea plugarului român în Wertheim-urile institutelor de bani.

Așa și la noi în Dej.

Fondurile băncilor și dividendele acționarilor se măresc, interesele se urcă, iar poporul, bietul țaran sărăcește, decade, se prăpădește.

Mașini economice, altoi de pomi nobili, viță de vie, vite de rasă aleasă țaranul prin mijlocirea băncilor ar trebuit să-și cîștige. Tovărășii economice la inițiativa băncilor ar trebui să se înființeze. Cu un cuvînt un institut de bani românesc ar trebui să fie mîna dreaptă a țaranului nostru, să-l ajute, să-i dea îndrumări practice, să-l scoată din năcaz, iar nu să-i stoarcă pînă și măduva din oase.

Pentru cursurile de analfabeți nici băncile din Dej, nici despărțământul »Astrei« nimic n'a jertfit. Bibliotecile populare dela noi sunt necunoscute.

La gimnaziul de stat din Dej aproape 50 procente dintre școlari sunt romîni, fii de preoți, învățători și țărani. Oare nu suntem în drept să așteptăm dela bănci, dela advocații cei mulți și bogăți, să pună bază unui fond pentru o masă studentască? De ce nu se face aceasta?

Damele romîne — atîtea la număr — de ce nu mai înființează mult dorita reuniune a femeilor? Doamna

Dr. Mihali ar fi în primul rînd chemată să pornească mișcarea aceasta.

De o casină romînească nici nu mai vorbesc.

Să nu credeți însă, că sunt prea pretensiv față de romîni din Dej. Nu sunt aici așa de puțini romîni, precum își închipuește lumea. Ascultați: 2 protopopi, 1 capelan, 2 învățători, 2 bănci romînești, 11 advocați romîni, un medic, vre-o 20 de amploiași independenți, meseriași și un popor frumos și număros, cași care puține orașe vor fi avînd.

Iată un organism mort, o societate păcătoasă.

Oare cînd ne vom trezi odată din somnul acesta detestabil? Păcat și rușine de atîta nelucrare.

Să trec acum la o rubrică și mai păcătoasă. E vorba de doi romîni fără rușine, caractere negre ca întunecul iadului.

Unul e faimosul aventurier politic Dr. Ioan Farkas, advocat în Dej, fiu de preot, român crescut cu prescură din Sic. Pe acest individ l-am văzut în 15 Martie, la tîmbălăul unguresc paradînd pe stradele orașului cu un ștergar roș-alb-verde, acățat de piept. Îl ștîme poamă e domnul Farkas. Felicităm pe fii lui Arpad la noua acviziție!

Al doilea e judele de tribunal reg. Eugen Salca (Szálka Jenő), fiu de preot român din Maramurăș. Intre romîni vorbește romînește, dar între unguri nu ne mai cunoaște. Pe acest nefericit l-am văzut în 15 Martie, tot la dinum-danum-ul unguresc, plimbîndu-se cu copilășul său — cam de 6 ani — pe strade, avînd acest din urmă o uniformă de piaiț unguresc, plin de penne și cocarde roș-alb-verde.

Să se știe însă că rătăcițul acesta se afirmă și se ține însuș de român. Doamna Salca e dintr'o familie mare romînească. E fiica fostului protopop gr.-cat. Antal din Beiuș. E crescută în institute romînești, iar azi copiii nu-i știu romînește.

Rușine! Ai lor să fie!

Correspondent.

Correspondență din Paris.

Cîntece de primăvară. — Arta modernă. — Auguste Rodin și Victor Hugo. — Impărăteasa de Catulle Mendès. — O tragedie într'un balon. — Sărbătorile.

— Dela corespondentul nostru. —

Paris, 7 Aprilie.

Cu cele dintău semne ale primăverii, poeții încep să cînte natura reinviată, în »Romane parisiane«, »ode câmpenești« și »Simfonii în toate culorile«. Alături de versificatorii banali, veșnic îndrăgostiți de primăvară, vin și poeți de talent, — fluturi primăvărteci, isvorăți din omidele decadente — cari găsesc note grațioase, în concertul uriaș al firei primenite.

Iată una din »Simfoniile în toate culorile«, ale tînarului poet Louis Marsolleau:

Să fie adevărat că-i primăvară?

Arborii negri ai ulițelor
Își înstelează ramurile goale
Cu verdele mugurilor sfoși.

Dela »Gymnase«, pînă la »Madeleine«.

Cerul care suride străzilor
Pare un imens clopot
De porțelan albastru spălat.

În soarele vesel, automobilele

Din toate geamurile farurilor
Aruncă fanfare galbene
Cari îți asurzesc ochii (?)

Trăsurile pline de flori,
Pline de liliac alb și de mimose
Te fac să uiți o clipă iarna,
Greva poștarilor,

Statutul funcționarilor,

Te fac să uiți hipodromul
Și parlamentul, ah! parlamentul!...
...Să fie adevărat că-i primăvară?

...Așa scriu acum mai toți poeții francezi, așa scriu și dramaturgii, așa lucrează toți artiștii: tonuri gingașe pe ici pe colea, câte o comparație ciudată, elemente prozaice neașteptate, pe-alocura, un amănunt duios și cînd nu te gîndești, o isbucnire de rîs în hohote. E o atmosferă bizară, combinată cu tot felul de elemente, ca să atragă atenția și să placă spiritului îmbătrînit și obosit, al francezilor. Ei cer acum de toate, într'o operă de artă. Superficialitatea nici nu poate lipsi în aceste lucrări, în cari toată gama sentimentelor e întrebuintată.

„Acesta e motivul pentru care n'or să rămână prea multe din operele ce se fac în vremea noastră...”

Printre pușinii cari gândesc profund în opera lor, e marele sculptor francez Auguste Rodin.

Auguste Rodin este cel mai mare artist care trăiește azi în lumea întreagă, și unul dintre cei doi—trei sculptori geniali, cari au trăit în toate timpurile. Un pictor de mare talent, cu care vorbeam zilele trecute, îmi spunea, privind statuia lui Victor Hugo:

Rodin, luat în activitatea sa întreagă, te înspăimântă. Nu îndrăznești să-l compari decât cu clasicii Phidias și Praxitele, cu Michelangelo, — și atât.

Iar când te gândești mai adânc, îți pare mult mai mare chiar decât aceștia!...”

„Maestrul vine aproape zilnic în curtea »Palatului-Regal«, unde supraveghează așezarea statuei lui Victor Hugo. E bătrân acum, cu barba mare albă. Cuta dintre sprâncene i-s'a mai adâncit. Ocolește statuia, privind-o prin ochelari, deasupra lor, căutând efectul ce-l face pe soclul de granit, în cadrul său simplu de lângă consiliul de stat, — Victor Hugo. Marele poet e închipuit gol, pe o stâncă, rostind undelor unul din versurile sale celebre...”

Și fiindcă vorbeam de superficialitatea artei pariziene de acum, e rândul să amintim că, printre atâtea piese de moravuri, cu subiectul luat din viața frivolă a saloanelor, — se ivesc din când în când și drame mari, cu decoruri vaste și cu oameni din altă vreme.

Iși amintesc cititorii de nefericitul scriitor Cautelle Mendes, zdrobit de tren mai acum două luni. În lucrările sale dramatice, Mendes a căutat totdeauna liniile largi, gesturile mari, orizonturile clasicilor. Nu s'a inspirat din viața de toate zilele, ci și-a căutat aiurea subiectele.

Zilele trecute, s'a jucat întâia oară o dramă a sa în șase tablouri *Impărăteasa*, în cari e vorba de una din dragostele lui Napoleon.

Rolul marelui împărat a fost jucat de un român, de Max, celebru acum în lumea teatrelor. Vorbind de el, un critic spunea în ultima-i dare de seamă: «d. de Max, în rolul lui Napoleon, ne-a făcut conștient să nu mai vorbească franțuzește cu accentul său exotic obișnuit.»

„Se vede că iubitul nostru compatriot mai păstrează urmele trotuarului bucureștean, dacă n'o fi vr'un ardelean d'ai noștri... Te miri?... Multe minuni am văzut eu p'aici, — ca să n'o cred și pe asta!...”

Duminea trecută, un balon sferic *Gay-Lussac* s'a înălțat din curtea clubului aeronanșilor, ducând în nacelă doi avocați din Paris și o tină doamnă.

Călătoria a mers bine câteva ceasuri, spre seară, aeronanșii voind să coboare pe malul mării, dădură drumul aerului. Balonul era gata să atingă pământul, când, un vânt violent, îl smulse târându-l spre mare. O luptă disperată, între viață și moarte începu în vasele balonului. Valurile se înălțau lovind pe naufragiați. Nici un vapor nu se vede în apropiere și nici măcar o luntre de pescari.

Doamna Masson își pierduse firea, se agita, și clătina balonul și mai mult. Târziu de tot, naufragiații fură zăriți de niște pescari de departe, cari le veniră în ajutor.

— Săriți în apă și înotați spre noi!... Strigau ei. Unul din avocați, bun înotător, încunjurându-și gâtul cu brațele dnei Masson, sări în apă. Un val însă îi despărți și femeia pieri în valuri. Cei doi avocați au scăpat cu greu, și s'au adăpostit la un han de pe țarm. Târziu de tot, după miezul nopții, valurile au aruncat pe nisip trupul tinerei femei, care a fost dusă apoi în același han, unde i-s'au făcut cea dintâiu slujbă a morților...

Întreg Parisul a fost adânc impresionat de această nenorocire. Aici însă toate se uită, în câteva clipe.

În vârtejul vieții, se trece repede și peste marile nenorociri, și peste sărbătorile mari. Dramele nu mai impresionează pe nimeni, — cum nu mai impresionează nici sărbătorile Paștilor, vin și se duc, în mijlocul aceluiași șgomot al poporului și al aceleași plictiseli și enervări a clasei aristocratice...

Tristan.

Din Italia.

O surprisă la alegeri. — Inchiziția. — Un preot în cameră. — Inchiderea camerei.

— Dela corespondentul nostru special. —

Roma, 9 Aprilie.

Una dintre surprizele pe cari alegerile le-a dat publicului italian a fost alegerea lui Don Romolo Murri.

Romolo Murri este un preot, un preot *modernist* cum se chiamă în limbajul comun, adică un preot contra politicii actuale a Vaticanului și contrar erezilor și greșelilor catolicismului.

Destul să citez un singur punct din opiniile lui Don Murri ca să vedeți *opозиția* dintre el și actuala situație religioasă: Don Murri este de părerea atât de răspândită, că preoții catolici, mai înainte de a fi preoți sunt oameni și prin urmare *trebuie* să se căsătorească.

Negreșit că această părere a modernistilor, este în flagrantă opoziție cu ideea actuală preoțească și cu Vaticanul.

Don Murri este un modernist și din cauza ideilor sale prea liberale, și politica actuală a Vaticanului a adus asupra lui o pedeapsă foarte mare: a fost suspendat AD DIVINIS, adică i-s'a luat dreptul de a mai sluji liturghia.

Marele consiliu al Vaticanului, în unire cu consiliul inchișitorilor, au hotărât mai târziu excomunicarea lui Don Romolo Murri, care este prea modernist și care a avut curajul să se prezinte candidat la deputate.

Inchiziția.

Sunt sigur, cititorule, că citind vorba închiziției, îți fuge gândul la icoanele înfricoșătoare ce le-ai văzut în panorame sau ce ai cetit în romanele de senzație despre această instituție, care a martirizat atâtea mii și mii de suflete.

Azi însă, închiziția cu marele ei consiliu, cu Marele Inchizițor, cu Consiliul de Inchiziție, nu mai există decât ca o funcțiune în administrația Vaticanului, ca un nume, ca o sarcină s'au mai bine ca un grad în lumea preoțească catolică.

Au rămas ca o tristă memorie ororile închiziției. Nu se mai moare în carcerile de plumb ale Veneției, nu se mai rup oasele pe roată, nu se mai arde de viu, nu se mai smulg unghiile, nu se mai toarnă plumb topit pe corpurile celor condamnați. Îți voi povesti, cititorule, într'un număr viitor ce se făcea la închiziție.

Azi, Consiliul Inchizițorilor numai face decât să hotărască excomunicarea vre-unui om, în special a cărților contra bisericilor, și d. Murri a fost unul dintre pușinii excomunicați căruia această hotărâre a Vaticanului, nu i-a adus decât o mai mare popularitate și o mai mare simpatie în lumea italiană.

Un preot în Cameră.

Don Romolo Murri este primul preot ales în camera italiană, care se prezintă în incintă îmbrăcat în rasă. Au mai fost și alții aleși în parlament, dar nici unul nu s'a prezentat îmbrăcat în haine preoțești; don Murri este primul și curiozitatea lumei este cu atât mai mult îndreptată asupra lui, cu cât acesta s'a pronunțat nu contra religiei, ci contra preoților.

Ce va urma, vom vedea, și vom vedea cum se va prezenta acest preot în parlament, mai ales că este foarte inteligent, foarte cult, și foarte bun orator.

În afară de curiozitatea aceasta, mai deșteaptă și un fel de teamă, căci guvernul nu vede cu ochi buni un element puternic de opoziție, iar socialiștii și radicalii se bucură de iubirea lui don Murri în cameră, ca unul care este contra guvernului.

Inchiderea Camerei.

Dar, perioada de calm a început în Camera italiană. S'au luat vacanțe până la 4 Mai sf. n., când lupta contra guvernului se va porni mai violentă.

De ocamdată, din guvernul actual, a dimisionat ministrul de război, d. I. Casana.

Casana nu era militar, era civil. Pare că gestațiunea sa nu a fost așa de bună, căci a fost silit să dimisioneze după un an de conducere al departamentului războiului.

A dimisionat după închiderea Camerei, și faptul se comentează mult, cu atât mai mult, cu cât încerbarea lui Giolitti de a da un ministru civil, primul în Italia — nu a reușit și această dimisie, constituie un cal de bătaie pentru opoziție.

Însă, vom vedea cum opoziția va specula această dimisie, la deschiderea camerei. *Coresp.*

Neintărirea P. C. Sale arhimandritului F. Musta. Semioficiile din Budapesta anunță că guvernul a adus la cunoștința I. P. S. Sale mitropolitului Meșianu neintărirea alegerii de episcop a P. C. Sale arhimandritului vicar Filaret Musta și l-a invitat să ia măsuri pentru a se face o nouă alegere.

Ambasadorii marilor puteri la baronul de Aehrenthal. După cum anunță ziarele din Viena, azi Sâmbătă, se vor înfașa ambasadorii marilor puteri la ministerul de externe din Viena ca să remită baronului de Aehrenthal notele prin cari puterile își dau învoirea pentru abolirea paragrafului 25 al tratatului dela Berlin. Astfel anexiunea Bosniei și Herțegovinei e definitiv recunoscută de către puteri.

Telegraful apără preoțimea. Zilele trecute am subliniat atitudinea organului mitropoliei românești din Sibiu privitoare la trădarea preoțimii dela Oravița. În vreme-ce «Unirea» își rostise cuvântul de reprobară și înfierare «Telegraful» a tăcut o tăcere plină de conștiința vinovăției. Am muștrat după merit atitudinea asta a ziarului din Sibiu. Știi acum ce răspunde «Telegraful»? Nu răspunzând în chestiune, căci răspunsul lui nu putea fi decât cel mult o măturisire a complicității sale și a stăpînilor săi cu păcatele preoțimii vindute, ci abătînd discuțiunea în altă parte. Întii avem o lungă introducere onctuoasă și bombastică despre frumoasa și înalta menire și despre prestigiul preoțimii, cu răsuciri din ochi, cu fraze vagi și răsuflete încît crezi că e «disertațiunea» vre-unui elev dela seminarul Andreian, menită să fie cetită seminaristilor dela societatea «Andrei Șaguna». Pe urmă, fără nici o trecere, «Telegraful» ne atacă cu furie pentru tonul «barbar» în care am criticat preoțimea, Nici — un ton, oricît de aspru, nu este prea «barbar», pentru păcatele unei preoții care își vinde neamul pentru bani sunători. Naționalitatea la noi e strîns unită cu biserica și cine își tradează pe bani națiunea se va lăpăda cu același preț și de biserica. Aceasta ar fi să se spuie în ziarul mitropoliei românești spre a se suna în cornul deșteptării și al luptei în fața primejdiei ce amenință și biserica. «Telegraful» însă găsește de cuviință nu de-ai înfiera pe acești nemernici, căci numai de preoții trădători am vorbit și noi, dînd toată cinstea celor credincioși neamului și bisericii, ci caută a le cîștiga simpatiile luîndu-i chipurile în apărare și măgulindu-i cu fraze lingusitoare despre «menirea sublimă» a preotului. «Telegraful» pe semne caută să se sprijinească pe acești păcătoși, căci simpatiile preoților buni și cinstiți nu pot fi pe partea lui. Ce să zici, cine se seamănă se adună.

Ne amintim însă cu durere de trecutul de acum 30—40 de ani al acestui ziar care a căzut azi atît de adînc. Pe atunci «Telegraful» era cel dintii ziar românesc călăuzind de pe înălțimea marilor concepții și idei românești soarta neamului întreg, un ziar pe care și Eminescu îl cita necontent în articolele sale politice din «Timpul» ca pe cel dintii ziar dela noi.

Atunci, ce-i drept, «Telegraful» exprima vederile unui Șaguna care-i era stăpîn.

Acum însă... cum e stăpînul așa-i și sluga.

Un publicist francez despre Aehrenthal. D. *Recouly*, publicist francez, care a făcut anii trecuți călătoria de studii în Austro-Ungaria, publică în ziarul «Figaro» un interesant articol asupra individualității baronului de Aehrenthal. Figurantul cei mai efectiv, în desfășurarea agitată a conflictului cu Serbia a fost fără îndoială ministrul de externe d. Aehrenthal și lumea întreagă primește azi cu viu interes tot ce se scrie asupra individualității intime a ilustrului diplomat.

Recouly ne spune, că Aehrenthal când a primit portofoliul de externe a avut singura dorință de ași valida individualitatea. Europa deja de mult nu se mai interesa de politica externă a Austro-Ungariei, deoarece s'a obișnuit să creadă, că monarhia dualistă se identifică întru toate cu politica externă a Germaniei, mulțămindu-se cu modestul rol al «tovarășului briliant». Întru realizarea planului său, Aehrenthal a fost mult favorizat de împrejurarea, că cunoștea perfect stările interne ale Rusiei. Aehrenthal știa dinainte, că din partea Rusiei nu amenință războiul și în consecință și-a îndeplinit planul cu o mână agilă, energică și necruțătoare.

Aderent necondiționat al principiului autorității, Aehrenthal ține foarte mult la Germania și simpatizează și cu Rusia, deși n'a tradat până acum cu nimic aceasta simpatie a sa. O alianță între cei trei împărați i-ar cauza cea mai mare bucu-

rie. Cine nu crede în simpatiile lui Aehrenthal pentru Rusia, să mai aștepte, căci e probabil că nu peste mult politica mâinii energice să fie urmată de năzuinți pentru cucerirea prieteniei Rusiei. Rusia știe, zadarnic zice Franța și Anglia da când Germania și Austro-Ungaria zice nu.

În ce privește individualitatea deputatului diplomat, e un muncitor foarte sărguincios și preținde și dela funcționarii săi o asemenea sărguință. El e de părere, că hainele croite cu eleganță și arta jocului nu sunt calitățile cele mai indispensabile unui diplomat. Baronul de Aehrenthal a cucerit încrederea deplină a moștenitorului de tron Francis Ferdinand, care îl are drag. Imprejurarea aceasta i-a mărit influința, dar îi pricinuieste și inconveniente, deoarece bătrânul monarh e gelos de autoritatea lui, ceace s'a relevat de repețite ori în scurgerea evenimentelor din urmă.

Cuvinte frumoase. În numărul 1. al reapărutei »Revistei literare și științifice din Blaj« găsim un articol semnat de dl Dr. C. Maniu din care reproducem următoarea gândire frumoasă:

„Atunci, când va putea zice fiecare despre sine, că și-a asimilat cu desăvârșire ura neamului său contra năpăznicilor silitorii ai drepturilor sale; că și-a asimilat dragostea neamului față de pământul unde s'a născut și căruia cu munca și cu mintea, prin veacurile nădejdlor sfinte și a luptelor neîntrerupte, i-a dat ființa proprie, geniul deosebit și pecetea întregului său suflet; atunci, când vom asimila în zădărnica singelui nostru zbuciumul și cel mai îndepărtat al organismului neamului și vom face drumul cel regal în templul caracterului nostru pentru triumful celui mai sfânt scop al neamului nostru, atunci vom fi numai într'adevăr de aproape interesați de soarta neamului.

Liga populară catolică. Acum doi ani liga s'a înființat în scop de-a apăra interesele catolice. La viitoarele alegeri liga probabil va intra și în campania electorală având mai ales o lozincă antisemită. Liga a luat un avânt uimitor într'un timp foarte scurt. La sfârșitul anului trecut liga avuse 140000 de membri. Trei luni în urmă la sfârșitul lunii lui Martie ea avea 185000 de membri, deci un spor de 45000 în trei luni. Liga se scrutează dintre diferite naționalități și cuprinde 115,000 de unguri 30,000 de slovaci (?) și 40,000 de germani. Liga are 2000 de organizații locale și broșurile ei lunare se distribuiesc în 200000 de exemplare.

Bazovsky.

Numele lui Bazovsky îl întâlnim aproape în fiecare zi prin ziarle unguerești. Până mai alaltăieri el era un necunoscut, un avocat slovac, ca oricare altul. Azi îl cunoaște toată țara, — e un trădător, care, în ascuns, sapă de multă vreme la temelile statului. Așa ne spun ziarle, cari în setea lor nepotolită după senzații patriotice, au ajuns în sfârșit să ni-l descopere. Și de-a dragul să ascuți cu prilejul acesta corul de injurături triviale la adresa noului trădător...

Cine-i Bazovsky? Și ce-a făptuit el de i-se cere răstignirea?

Până deunăzi Bazovsky era un cetățean pașnic. În orașelul Loșonț, unde și mai continuă încă meseria de avocat, el avea simpatii numeroase. Și ungerii îl socoteau drept un om cult, pe care-l primiau bucuros între ei, ca pe o putere prețioasă. Nu bănuiau, că liniștitul și simpaticul avocat slovac, va ajunge să fie odată înflăcărate discursuri pe la adunări și să înființeze bănci pentru popor...

Acum vre-o trei ani, când ministrul Kristóffy promitea, în numele Coroanei, drepturi largi mulțimii, s'a început o mișcare frumoasă, o fierbere în țara întreagă. La slovaci, ca și la noi, s'a anunțat o serie de adunări, menite să fie leagănul naționalismului. Bazovsky, care era o inimă caldă și un sprijinitor sincer al poporului, a iscălit și el un apel, prin care se chema țărănimea slovacă din Nograd la o adunare. Adunarea nu s'a încuviințat, dar apelul iscălit de Bazovsky vorbă destul de limpede.

Patrioții din Loșonț nu puteau înțelege cum a ajuns prietinelor în rândul agitatorilor. Ziarele locale îi cereau deslușiri pentru purtarea sa — necuvincioasă și trădătoare. La insultele lor, Bazovsky a răspuns în coloanele unui ziar slovac (socialist) din Pojon. El a fost totdeauna credin-

cios neamului său, și aderent devotat al ideilor democratice. Și dacă până aci nu și-a dovedit sentimentele adevărate, e că nu i-s'a dat ocazie...

Declarațiile acestea au stârnit un vifor de indignare în Loșonț. Nu i-se putea ierta lui Bazovsky, că a îndrăznit să scrie slovaceste — într'un ziar socialist. El, care mai înainte avea intrare în cele mai bune familii din oraș și era crezut patriot bnn... deodată se scoboară în popor și se preface în propovăduitor al curentului nou — și naționalist și democratic...

Aici se începe calvarul lui Bazovsky, care nu s'a isprăvit nici acum după trei ani. Ziarele și cetățenii Loșonțului au pornit o goană nebună împotriva lui. I-s'au aruncat insulte, pentru cari a trebuit să poarte vre-o 15 procese. — Știi cum tipă fițuicile evreiești din provincie. — Prietini se făceau, că nu-l mai cunosc. Camera advocațională i-a scotocit printre acte și-au urmat apoi două cercetări disciplinare, pentru două greșeli — inventate. În sfârșit distinsul avocat și prietin, și omul cult de altădată ajunsese acum un slovac selbatic, un ticălos, un trădător, care trebuie înlăturat cu orice mijloace. Căci vedeți d-voastră în țara unguerească e păcat să te naști slovac ori român, și să lucrezi pentru popor.

Dar toate mizeriile acestea, pricinuite cu tot atâtea gesturi ridicule, nu l'au descurajat pe Bazovsky, dinpotriva l'au întărit și mai mult în credințele lui. Inchizându-i-se terenul de muncă la oraș, între străini, el și-a căutat altul mai larg, la sate, între ai săi. Pe cheltuiala sa, el a abonat o sumedenie de ziare slovaceste, pe cari le împărtășie în sute de exemplare printre țărani. A dat îndemnul la asociații sătești. A început organizarea slovacilor, pe baze naționale în întreg comitatul Nograd. Și câtă vreme evreilor dela ziare le seca izvorul de minciuni scornite pe socoteala lui, el găsea mereu alte și alte izvoare de muncă tăcută și roditoare, în folosul țărănimei.

Astă iarnă Bazovsky a venit din nou în conflict cu opinia publică șovinistă. Într'o bună dimineață el a surprins lumea cu o bancă slovacă în Loșonț. Asta era o îndrăzneală prea mare. În finutul acela nu s'a pomenit încă bancă slovacă. Puterea economică era totdeauna în mâna stăpânitorilor. Pământul era al lor. Banul al lor. Și miile de slovaci erau robi plecați, îndatorați până în gât ungerilor și evreilor, cari știau să tragă profitul... Și-acum Bazovsky îndrăznia să întemeieze o bancă cu bani și cu funcționari slovaci, cari le luau clientela...

Ziarele au început să țipe din nou cu o nouă furie. Și glasul lor a aflat răsunset în toată presa din Ungaria. Consiliul comunal în frunte cu primarul și cu prefectul comitatului, a ținut în grabă o ședință improvizată, în care s'a desbălit cu gesturi largi »crima« lui Bazovsky, și s'a decretat boicotul în contra lui. Decretul acesta s'a adus la cunoștința cetățenilor prin placate lipite pe toți pereții orașului, — ca în zilele republicei din Ploiești. Cetățenii patriotici erau chemați să rupă de aici încolo orice legătură cu — trădătorul; comercianții să nu-l mai primească în prăvălii; industriașii să nu mai găfiască nimic pe seama lui. În sfârșit Bazovsky era pus sub boicot pe toată linia. Și decretul oficios mai spunea că deasemenea vor fi boicotați toți aceia, cari mai susțin legături cu Bazovsky.

La acestea să mai adăugăm șicanele din partea oficiilor, și gălăgia publicului din stradă. Camera advocațiilor din Loșonț a pornit din nou cercetare disciplinară în contra lui Bazovsky. Avocatul onest și distins până deunăzi, era acuzat, că ar fi defraudat o sumă însemnată. De unde și cât? Nu știa nimeni, nici chiar acuzatorul. Destul că Bazovsky a trebuit să dea 20000 de coroane cauție, ca să fie lăsat liber...

Și să mai amintim necuviințele elevilor dela liceu. Aceștia erau îndemnați de profesorii lor să-l insulte pe odiosul trădător, ori unde îl vor întâlni. S'au început apoi manifestațiile micilor șovinști, cari atâta știau, să zbiere și să-i murdărescă zidurile casei.

În concertul acesta de strigăte răgușite, s'a amestecat deodată un glas răspicat și demn. Țărani dinprejur în unire cu muncitorii socialiști din oraș, au sărit în ajutorul fruntașului și bunului lor prietin. La placatele »domnilor«, ei au răspuns cu alte placate, cari dovedeau lămurit »desinteresarea« patrioților. La boicotul decretat din oficiu, ei au răspuns prin alt boicot, pe care avea să l pornească mulțimea împotriva asupritorilor. De-abia atunci s'a văzut, cât de mult a

muncit Bazovsky pentru conaționalii săi, și cât de adânc a intrat el în sufletul lor. În manifestul lui, poporul a declarat că va boicota pe toți aceia, cari mai înainte pusese sub boicot pe Bazovsky, și că în caz de nevoie, va și să-l apere »cu orice preț« de orice neajunsuri.

E un moment frumos aceasta în istoria luptelor naționale. Rar au dat țărani semne mai înălțătoare de alipire și de recunoștință către conducătorii lor.

Ne oprim aici cu povestea prigonirii lui Bazovsky. Ea de sigur, va mai avea o urmare, pentru-că lupta nu se mai dă acum între Bazovsky și un comitat întreg, ci între două tabere deopotrivă de puternice.

Noi am ținut să arătăm deocamdată, cine-i Bazovsky — »trădătorul«...

Socoteală publică.

Deși fixasem termenul de încheiere a colectei pentru nenorocii din Messina și Calabria numai pe 20 April am socotit să încheiem azi colecta și să trimitem suma acum de sfintele sărbători ale Paștelor. Mai cvităm sumele încurse dela

Todor Simoc, Abranii-de-sus	Cor. 10—
Vasile Jumanca Srediștea-mică	» 2—
Simon Jumanca,	» 1—
Ioan Ivan, Srediștea-mică	» 1—
Petru Toma, Chișoda	» 1—
Aurel Stoesci,	» 1—
Ioan Miia,	» 1—
Ilie Gâlcă,	» 1—
Iovan Negri,	» 1—
Ilie Ciolac,	» 1—
Ioan Degun,	» —60
C. Stamboly, Broștean (Oravicza m.)	» 1—
Colecta învățătorului Ioan Cioc din Cacova între elevii săi	Cor. 10—

Total: Cor. 3160

Listele noastre precedente » 371089

Laolaltă: Cor. 374249

Suma aceasta de trei mii șapte sute patruzeci și doi și 49 fileri, strânsă de noi am trimis-o azi cu mandatele nr. 66, 67, 68, 69, pe adresa președintelui consiliului de ministri din Italia d. Giolitti, ca ajutor din partea națiunei române din Transilvania și Ungaria, pentru nenorocii din Messina și Calabria, însoțită de următoarele șire:

Domnule Ministru,

Nicăiri poate teribila năpastă care a lovit cu atâta cruzime astă iarnă poporul italian nu a trezit un răsunset de durere mai sinceră și mai adâncă decât în sinul poporului românesc din Ungaria. Nici un popor din Europa civilizată nu a dat dovezi mai număroase de simpatie călduroasă pentru suferințele poporului italian ca poporul românesc.

Este sentimentul nobil și sublim al solidarității frățești care unește toate popoarele de rasă latină, răsărite din trunchiul atăt de rodnic și veșnic tânăr al Urbei eterne.

Ziarul românesc »Tribuna«, reprezentantul acelor aspirații și dorinți de viață și de drepturi naționale pentru cari se luptă și italienii din Triest și Trentino a organizat, pentru năpăstuiții din Sicilia și Calabria, în sinul poporului românesc o colectă spre a răscumpăra măcar o infimă părțică din datoria de recunoștință ce dătoarește Italiei. Suma ce vă transmite e mică, căci ea vine dela un popor mic, apăsător și sărac, dar suma de dragoste, de simpatie și recunoștință ce exprimă este în proporție inversă cu mărimea ei. Vă rugăm deci, dle ministru, să binevoiți a primi suma ce alăturăm, a-i da destinația cuvenită, și a-ne adevări, pentru justificarea noastră, primirea ei.

Primiți, Vă rugăm, dle ministru expresia devotamentului ce Vă păstrăm.

In numele Redacției
Sever Bocu.

mitetului și-au luat angajamentul de onoare în fața secțiunii de a nu se înscrie în niciun partid politic și de a se considera ca demisionați din comitet îndată ce vor înscrie. Noi li urăm muncă spornică cu cuget curat și cu râvnă înainte. — P.

— **Un incident în politica românească.** un incident s'a petrecut în una din ultimele ședinți ale Camerei române. »Minerva« dă următoarele amănunte:

»D. Filipescu a constatat că d. Take Ionescu și amicii săi susțin prin ziare păreri cu totul contrarii de cele ce cred. D. Păltineanu a întrerupt spunând că tot ce susțin conservatorii-democrați susțin din convingere.

D. Filipescu i-a răspuns!

— D-lă d-le Păltineanu ai susținut că era adevărat și calomnia că d. Iorgu Cantacuzino a luat fondurile clubului conservator, cu toate că știai că nu e adevărat.

D. Mișu Cantacuzino s'a adresat d-lui Păltineanu spunându-i:

— Păcătos de!

D. Păltineanu i-a răspuns:

— Stăpînturo!

— Ești un pungaș, — a adăugat d. Cantacuzino, — iar d. președinte a declarat incidentul încheiat și a suspendat ședința.

D. M. Cantacuzino și-a constituit martori pe domii Al. Săulescu și N. Lahovary spre a cere satisfacție dlui Păltineanu, care însă a declarat unor amici că e contra dăreii satisfacției prin arme.

Știrile mai noi anunță că d. Păltineanu a și declarat martorilor dlui Cantacuzino că nu se bate cu arma, fiind contra duelului.

— **Ministrul de războiu cătră Lueger.** »Fremdenblatt« scrie: Se știe că consiliul comunal din Viena a decis în a doua ședință a lunii acesteia, că și va exprima omagiile cătră Majestatea Sa, pentru pacea încheiată iar față de armată își exprimă mulțumirile și o salută. Referitor la aceasta baronul Schönaich a trimis primarului Lueger următoarea telegramă: »Onoratul consiliu al capitalei Viena în a doua ședință și a reamintit de armată cu vorbe calde. Imi iau îndrăzneala a ruga pe Excelența Voastră în numele armatei cesaro-regești, ca să fiți interpretul celor mai calde mulțumiri față de on. consiliu, pentru demonstrația, care în cercul armatei va avea ecoul cel mai vesel«.

— **Marioara Ania, fiica preotului Iosif Ania** din Iad-a, o floare în primăvara vieții, în vârstă de 15 ani, elevă a internatului din Brașov, a plecat dintre cei vii lăsându-și părinții în prada durerii celei mai sfâșietoare. Adresăm îndurerăților părinți cuvintele noastre de condoleanță și mângâiere.

— **Regele Petru al Serbiei ca scriitor.** Zilele acestea va apare în curând o carte cuprinzând istoria scurtă a Serbiei și povestirea evenimentelor timpului din urmă în conflictul austro-sârbesc. Regele Petru însuși a scris o prefață despre poporul sârbesc. Partea cea mai interesantă a cărții va fi cea privitoare la tratativele diplomatice pentru Bosnia și Herțegovina. Cartea va apare și în limba engleză, tradusă de cunoscutul ziarist englez Alfred Steed.

— **O statuie lui Mihail Eminescu.** Am anunțat că în Galați aniversare de 20 de ani a morții lui Mihail Eminescu care se împlinește în 15 Ianie a. c. va fi serbată de un grup de literați adunați în jurul dlui Cornel Botez. Comitetul ce s'a format a lansat un apel în acest senz invitând toate orașele din țară. Comitetul propune cu acest prilej ca să se facă liste de subscripții pentru a-se ridica o statuie marelui nostru poet. Este într'adevăr de mirat cum mulți poeți mai mărunți își au statuia, pe când Eminescu nu are decât un modest bust în fața »Ate-neului« din București și o statuie la Dumbrăveni pe moșia dlui Leon Ghica. Acelaș comitet va publica cu prilejul aniversării și un volum festiv consacrat poetului. În urmări toate persoanele cari posedă documente sau date sigure asupra vieții și copilăriei poetului sunt rugate de-a-le trimite pe adresa dlui Corneliu Botez, Galați.

— **Despărțământul Belinț al Reuniunii învățătorilor ort. rom. din protopresbiteratele Timișoara, Belinț, Comloșul-mare și Lipova** își ține Adunarea generală Sâmbătă la 4 17. April a. c. în școala primară rom. din Topolovățul-mare, sub preșidiul învățătorului Ioan Furdianu.

— **Alegere de preot Cetim în »Progresul«:** Duminecă s'a ținut alegerea de preot în Mercina sub conducerea protopopului Andrei Ghidiu, emis din partea Consistorului. A fost ales teologul Iosif Caragea (Racașdia), după ce preotul Surlaș (Jebel), și-a fost retras candidatura, iar preotul Petru Bernaz (Secaș), a rămas numai cu câteva voturi în minoritate.

— **O fițiucă care se impune cu minciuni.** Primim scrisoarea dela vale: *Onorată Redacție!* Azi am primit Nr. 47 din fițiuca »Ungaria«, în care număr sub titlul »Pentru »Tribuna« și pentru »un preot demn«, un smintit dela »Ungaria« voiește să constate că subscrisul am cerut numere de probă din numita fițiucă și mă atacă în modul cel mai obraznic. Declar că la o astfel de polemică ticăloasă nu voiesc să mă dimit. Atât voiesc numai a-i spune dlui Moldován Gergely, ca redactorului responsabil al »Ungariei«, că scârbosul redactor, care afirmă că eu am cerut numere de probă, e un *mincinos mizerabil*. Mînește de asemenea anonimul redactor când afirmă despre mine că aș fi rostit vre-odată vorbele: »Să trăiască politica moderaților«. Partid de moderați încă nu cunosc, de coade de topor însă da. Rușine să le fie! Moniom, April, 1909. *Gheorghe Costescu*, preot ort. român.

— **Crucea în ministerul de culte.** Baro-nul Barkóczy, cunoscut prin puritanismul lui religios, a ordonat să se pună semnul crucii în toate sălile ministerului de culte. E o faptă frumoasă asta, și în armonie cu caracterul creștinesc al statului nostru. Numai evreilor nu le prea vine la socoteală crucea, care pentru ei nu spune nimic bine. Și acum ziarele din Budapesta tipă pe toate tonurile împotriva ordinațiunii baronului Barkóczy. Va să zică așa stăm cu prietenia dintre unguri și evrei. Acestora nu le a ajunge, că au pus stăpânire pe toate instituțiile culturale, financiare și economice din țară, ei mai cer și jefirea crucii. Măine poimâne te trezești că și M. Sa Impăratul va fi silit să se boteze într-un talmud.

— **Un teribil paricid în Orșova** s'a petrecut zilele trecute. Flăcăul Mihai Bibescu ducea o viață excesivă și hoinară plătindu-și datoriile cu banii storși dela tatăl său bătrânul țaran cinstit Ilie Bibescu. Dăunăzi se întorse-se dintr'un dram de haimana prin prejuri și dormi la părinți. Pela miezul nopții se sculă și sugrumă pe tatăl-său. un om de 60 de ani. Pe urmă bestialul fiu ciopîrti trupul tatălui său și-i zdrobi coșul pieptului cu piciorul. Dimineața plecă ducând banii scoși din dulapul părinților săi. Mamă-sa care dormise în odaia de-alături se trezi și văzându-l cu toporul în mână bănuie cele ce se întâmplaseră. Când intră în camera de-alături ea găsi cadavrul mutilat al bătrânului Bibescu scaldat în sânge. Ea chemă vecinii, dar zadarnic, bătrânul era mort iar fiul ei fugise probabil în România.

— **Canal dela Dunăre la Salonic.** Un milionar din America, de origină sârbă, a propus guvernului Serbiei legarea Dunării cu Salonicul printr'un canal, unind Morava cu Vardarul în condițiuni avantajoase.

Serbia și România ar trage mari folosuri pe urma acestui canal.

— **O afacere de scandal la Berlin.** Mai multe persoane sus puse au primit în ultimele zile scrisori anonime, prin cari se anunță apariția unei broșuri sub titlul: »La lumină cu murdăriile«, cu destăinuirii asupra vieții intime a acelor persoane. Toate persoanele, cari au primit asemenea scrisori, au întrebat pela librării dacă a apărut acea broșură. Broșura însă nu apăruse până atunci. Peste câțva timp s'a prezentat un tânăr la unul din librării orașului și a declarat că dânsul este autorul acelor scrisori și că este gata să scrie broșura menționată. Din inițiativa librării s'a format atunci un consorțiu pentru editarea broșurii și s'a promis autorului un onorar de 700.000 de mărci, plus o tantiemă de 15 la sută din câștig. Consorțiu a început apoi să

expedieze din nou reclame și scrisori pela diferite persoane de bună condiție, anunțând apariția broșurii. Aceste scrisori au produs o adevărată panică și mai multe persoane s'au sinucis de teama unor destăinuirii. Intre aceste persoane se află și un funcționar superior dela o bancă din localitate. Afară de aceasta s'a mai sinucis și procuratorul unei firme comerciale. Se vorbește că mai mulți comercianți și bancheri au fugit. Poliția aflând despre această afacere, a interogată pe autorul broșurii și a ordonat arestarea lui împreună cu membrii consorțiului.

— **Muzeu-Tolstoi.** Un număr de artiști și învățați, între cari pictorul Repsin, profesorii Kovalevsky și Miljukoff, s'au constituit într'o societate, care are de scop să întemeieze un Muzeu-Tolstoi. Înainte de aceasta vor organiza însă o expoziție, care să servească oarecum ca model al viitorului muzeu. Planul acestei expoziții are patru secțiuni.

Prima secțiune conține toate creațiunile lui Tolstoi în pictură, sculptură, fotografie și desen. A doua grupă cuprinde tot ce s'a scris despre biografia lui Tolstoi; a treia, literatura tolstoiană, iar a patra operele pedagogice ale sale. Contesa Tolstoi a pus la dispoziția expoziției toate colecțiunile ei din Iasnaia Poliana; tot așa și muzeul istoric din Moscva.

— **O nouă ascensiune a aviatorului Santos-Dumont.** O telegramă din Paris anunță: Santos-Dumont, cunoscutul aviator, a făcut ieri noi experiențe la St. Cyr. cu aeroplanul său *Libelle*. Experiențele s'au sfârșit cu un rezultat favorabil, căci aeroplanul a parcurs în aer, la o înălțime de 25—30 metri, o distanță de 2 kilometri și jumătate. Publicul imens adunat la acest spectacol a făcut entuziaste ovațiuni genialului inventator.

— **Telegrafie între Anglia și India.** Indo-European Telegraph Cy. are o linie aieriană care leagă Londra cu Teheranul, trecând prin Lowestoft, Emden, Berlin Varșovia, Rowno, Odesa, Kerci, Tiflis, Tauris (6118 klm.) La 10 Ian. trecut s'a mai isprăvit o linie de 2534 klm. între Teheran și Kurrachee. S'a putut telegrafia de-a dreptul dela Londra la Kurrachee, dar prin ajutorul a 14 aparate cari primeau și telegrafia automată mai departe. S'a mai făcut și altă cercare: s'a legat Kurrachee și Calcutta cu Rangoon.

Era deci o linie de 11.000 klm. dela Londra la Calcutta și alta de 12.400, dela Calcutta la Londra.

Pe amândouă s'a putut trimite câte 40 de cuvinte pe minut c'o singură telegrafare la un capăt al liniei, iar încolo prin aparate telegrafice automate. Din linia, de care am vorbit o bucată de 421 chlm. e cablu prin Marea Nordului; iar una de 12 chlm. e prin strămoșia Kerci (Crimeea)

— **O întâlnire zădărnicită.** Un actor din Paris povestește următoarea nostimă anecdotă. Unul din colegii săi avea să joace într'o dramă un rol în care el este ucis imediat la începutul actului al doilea. În baza asta, în ziua primei reprezentații el dădu unei prietene o întâlnire fixând o oră timpurie. Colegul său aflase asta și îi făcu o pozna. Când în cursul reprezentației »ucisese« pe celalt și servitorii veniră să-i ducă cadavrul, el le strigă în ton poruncitor: »Lăsați cadavrul aici, drept pilduire pentru alții!« »Mortul« fu silit să rămâie pe scenă nemișcat și într'o poziție incomodă care dură 50 de minute și scăpa astfel întâlnirea.

— **Vanitatea unui artist.** Despre Sonnenthal, marele actor vienez decedat în zilele trecute, să știe, că era foarte modest. Cele mai frumoase succese pe el îl lăsau rece. O singură dată s'a lăsat stăpânit de vanitate, și nici atunci n'a pățit-o tocmai bine. Maiestatea Sa îl distinsese cu ordinul de cavaler. La câteva zile directorul Burgteatrului trimitea o listă, care trebuia iscălită de toți actorii. Sonnenthal și-a luat îndrăzniala și a semnat: *Cavalerul de Sonnenthal*. După el urmă la rând vestitul Levinsky. Acesta iscăli: *pedestrasul Levinsky...*

— **Apponyi — amărât.** »Egyetértés« dela 9 Aprilie scrie un articol asupra situației arătând-o, ca foarte critică, din cauza neînțelegerilor din sânul coaliției, așa că miniștrii sunt amărâți rău.

Iată între altele ce scrie:

»Nemulțămirei lor au dat nu odată expresie atât Kossuth cât și Apponyi și când a fost vorba de mari formațiuni politice și au între-

Către întreg publicul românesc.

Invitare.

»Reuniunea femeilor române din Arad și prov.«

Are onoare a vă ruga să binevoiti a lua parte la *Serata etnografică* — compoziția dlui dr. Tiberiu Brediceanu, — care se va aranja la Dumineca Tomii în 5/18 Aprilie 8 ore seara, în hotelul »Crucea Albă« în favorul unui capital pentru a ridica un edificiu nou, internatului de fete din Arad. Prețul de intrare 8, 6, 5, 4, 2 cor. de persoană.

Oferte benevole se primesc cu mulțumită.

Letiția Oncu,
v-prez.

Iustina Șerban,
casieră.

Sever Bocu,
secretar.

Pentru evitarea cheltuelilor, invitații speciale nu se fac.

PROGRAMUL:

V. Alexandri: Miorița, declamație.

1. Preludii, cântat de orchestra muzicii militare.

2. Hora, dansată de 6 perechi în costum din România.

3. Doine, din Ardeal cântate cu voce acompaniate de orh. muzicii militare.

4. Lugoșana, dansată de 3 perechi în costum din jurul Lugoșului.

5. Ardeleana-Hățegana, dansată de 4 perechi în costume din Abrud-Hățeg.

6. Pe picior, dansată de 2 perechi în costume din Oravița.

7. Învârtita, dansată de 2 perechi în costum de Seliste.

8. Căntece din Bănat, cu voce acompaniată de orh. muzicii militare.

9. Bătuta, Călușul și Brăul, dansate de 7 domni în costume din România.

După reprezentație urmează dans.

Dansătoarele și dansatorii sunt rugați, întru cât se poate, să se prezinte în costum național.

Din pașalîcul lui Burdia.

Regman — plastografiază.

Ni-se scrie:

Vestitul plagiator Regman din Caransebeș nu s'a sfiit a descăleca Sâmbătă în 14/27 Martie a. c. în preseara scrutiniului din Jebel, în comuna Uliuc la 4 ore p. m. venind cu trăsura din Timișoara și insistând din răspuțeri pe lângă preotul Ilie Cocos și învățătorul Constantin Radu de acolo, ca să falsifice cu orice preț protocolul de alegere, ceace s'a și întâmplat, cu toate că atât preotul cât și învățătorul i-au spus, că în ziua alegerii au fost la biserică numai 6 votanți prezenți, dar Regman a zis:

— »Nu face nimica, puneți numai cât de mulți votanți, căci primesc eu toată răspunderea; ba ce e mai mult chiar Regman a tras cu mâna lui proprie peste protocol linia recerută, zicând preotului și învățătorului:

— Până la linia trasă de mine să se pună voturile, dar în așa mod, că eu (Regman) să nu rămân afară din nici o rubrică.

Și în așa chip au primit Regman 52, Bulgaria 41 și ca isprava lui Regman să nu fie bătătoare la ochi, s'a îndurat a-i da lui Gheorghe Șerb 8, iar lui Dr. Cioloca 5 voturi.

Pe la 6 ore p. m. a plecat cu preotul Ilie Cocos în comuna învecinată Unip la preotul Iuliu Crainic, ca să vadă cum stau trebile acolo. În comuna Unip lucrul s'a întâmplat așa, că preotul Iuliu Crainic fiind cam bolnav, serviciul divin în ziua alegerii a săvârșit preotul din Uliuc Ilie Cocos, iar sinodul electoral constituindu-se a ales de președinte pe un econom, iar de no-

tariu pe învățătorul Iosif Nanu și purcezând la votare au votat cei 12 votanți prezenți, dar protocolul de alegere în urma dispunerii preotului Iuliu Crainic nu s'a încheiat, ci bărbatul de încredere cu învățătorul Nanu, la dus și predat la mâna preotului.

Vineri după alegere preotul Iuliu Crainic, chemând la sine pe învățătorul Iosif Nanu, ca fost notariu al sinodului electoral și luând lista alegătorilor i-a dictat votanții, iar Iosif Nanu la îndemnul preotului i-a indus în protocol și anume încă 47 votanți în așa mod au căpătat Regman-Bulgaria 57, Șerb-Cioloca 2 voturi.

Dela Unip plastograful s'a întors iar la preotul Ilie Cocos din Uliuc — unde benchetul și toată noaptea, la ziuă, cuprins bine de alcool consumat, a luat cu el în trăsură pe bărbatul de încredere cu protocolul de alegere din Uliucind Unip, și ajungând ca un învingătoriu cu bărbații de încredere la Jebel, au descălecat deadreptul la piticul și vestitul capelan-agent voiajer Ioan Șurilașiu când apoi ambii au început a-și freca mâinile de bucuria isprăvii făcute și atât de bine reșite.

Și acum după aceste murdare, nemaipomenite și deja constatate fapte ale lui Regman, îmi permit a întreba respectuos Ven. Consistor diecezan din Caransebeș, că oare un astfel de individ, cum e Regman, mai poate să ocupe postul de profesor la pedagogia de-acolo și dacă nu, voiesc să știu când se vor lua dispozițiunile de lipsă pentru delăturarea acestui nevrednic din postul său de acolo?

De subt dealul Silagiului.

Nădăduim că Conzistorul va cerceta afacerea și-l va da afară pe plastograful ordinar.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 10 Aprilie n. 1909

Paștile.

Au sosit iarăși Paștile cele frumoase. Hlamidă de smarald împistrită de deditei și vioarele înveșmântă plaiurile românești. Cu sufletul rătăcit spre raza de lumină și adevăr ce vesti din vremi »cuvântul«, călcăm azi pragul sfintei biserici, cerșind celui de peste țării o clipă de înseninare, de mângâiere și bucurie pe seama norodului românesc, cel mult supus de nevoi și prigoniri nebiruite. Cu troparele ce se înalță în tremur de cucernicie în slava Biruitorului veșnicei morți, pornește alături sfielnicul nostru vis de mărire, ca El, împăratul mării eterne, plinire să-i dee... Căci El cu moartea pe morte a călcat și celor din mormânturi viață le-a dăruit... Iar noi dela marginile mormântului ființei noastre naționale grăim cu inima cătră dânsul, cutremurați de taina cea nepătrunsă a izbăvirii din întunec... Și El, mântuitorul lumii, asculta-va rugăciunea unui neam întunecat de suferinți, hărăzând luptelor lui drepte izbândă mare și sfântă. Ingenunchiați deci în sufletul vostru voi toți cei batjocoriți și alungați și infiorați de strălucirea Invierii din moarte împreunați glasurile voastre în cântec de biruință:

— Cristos a înviat!

Din cauza sfintelor sărbători ale Invierii Domnului, numărul proxim al ziarului nostru va apare Mercuri la orele obișnuite.

— Cunună eternă. »Direcțiunea institutului de credit și economii »Victoria« a trimis »Reuniunii femeilor române din Arad« următoarea scrisoare: »Din prilejul atât de trist pentru noi toți a trecerii la cele eterne a membrului fondator a insti-

tutului nostru Dr. Alexandru Mocsonyi Direcțiunea noastră a votat, în loc de cunună pe sicriul său, pe seama Reuniunii Dvoastră și anume spre scopul zidirii școlii superioare de fete din Arad suma de 200 cor. Primiți etc. »Victoria« institut de credit și economii.

— Succesul dșoarei Delavrancea în Paris. Din Paris »Neamul Românesc« primește următoarele rânduri: Zilele acestea a fost concertul d-rei Cella Delavrancea. Tânără artistă, deși necunoscută încă lumii parisiene a avut totuși un numeros public. Bucăriile alese au fost din cele mai grele opere ale lui Liszt, Schumann, Beethoven, etc., iar d-na Delavrancea le-a interpretat în așa fel, încât a terminat prin a fermeca întreaga asistență, care a răsplătit-o cu cele mai entuziaste ovatii și cu o ploaie de flori.

În locul fetelor de împărat din povestea pe cari le descrie cu atâta poezie d. Delavrancea, lumea serbătorește azi o altă împărăție, singura care valorează, aceia a talentului și a geniului artistic. Pe cât de ușor era să fii fată de împărat în poveste, pe atât de greu e să poți întrupa azi atâta simfonie și virtuositate, încât chiar în orașul cel mai dificil din lume să izbutești a fi cineva, în numele tău să stea într'o zi alături cu aceluși al lui Mounet-Sully, Réjane sau Sarasate.

Am marea mulțămire de a fi asistat la debutul unei artiste cu care neamul românesc se poate lăuda. G. V. Măcărescu.

— Cum a înșelat guvernul pe niște germani șvabi se arată în »S. D. Tagblatt«. Localitățile germane ai comunelor Giselshain, Elisenthal și Albrechtsdorf au fost strămutați și comunitățile dizolvate căci erau așezate pe terenul de improprie dare al Dunării unde erau expuse apelor râului. Guvernul a făgăduit fiecărui țaran șvab un teren de 20 de jughere de pământ arător pe terenurile erarului dela Giselalvala.

Când ei se mutară, primiră numai câte 6-7 jughere cari fură adaugate la 12 jughere sub: căvânt că restul pământurilor fiind arendat țaranii trebuie să îngăduiască până la expirarea contractului de arendare. Contractul acuma a expirat dar d. Darányi, ministrul agriculturii, a colonizat pe aceste locuri coloniști — unguri încât țaranii șvabi azi se văd păcăliți și înșelați și cu musafiri unguri lângă ei, căci, cum a mărturisit d. Darányi, șvabii nu sunt un element de încredere în privința politică. N'ar fi de mirat dacă acum cuvântul acesta al ministrului se va face realitate.

— Ocolul pământului cu flota de război a Statelor Unite Flota de război a Statelor Unite și-a isprăvit călătoria în jurul lumii. A plecat la 3/16 Decembrie 1907 din portul Hampton de pe coasta Oceanului Atlantic a încercat America pela strămoșia lui Magellan și-a ajuns la San-Francisco (20.431 jum. chlm.) A stat acolo 3 luni făcând exerciții de tragere. La 7 Iulie n. a plecat la Hawaii, la Aucklanda (Zeelandă nouă) (9573 chlm.) și de-acolo la Sydney, Melbourne, Albany, Filipine, Yokohama (Japonia), Amoy (China), prin strămoșia Malaca, Madagăscar, Roșie, Port-Said. În Mediterana s'au despărțit în câte două au cercetat mai multe porturi. La Gibraltar s'au întrunit și au plecat toate îndreptate peste Oceanul Atlantic la Hampton, adică la locul de unde plecase, unde a sosit, după un drum de 77.000 de chlm.

— Liga Culturală în Ploiești. În Ploiești s'au înființat o secțiune a Ligii Culturale, și s'a ales următorul comitet: Președinte Preotul Gh. Chirică; Vicepreședinti: d. N. Timoc, șef de vamă, și Traian Mihailu, profesor; secretar, D. Munteanu-Rimnic, profesor; casier, I. Tacit, farmacist, și membrii d. N. Henzel, profesor și I. Drăghicescu, proprietar. Membrii o-

bat pe Apponyi cu cine dintre kossuthiști merge, acesta a răspuns: — Mie nu-mi rămâne decât să merg la Eberhard (la moșia sa).
Și zeu trebuie o deosebită putere sufletească, pentruca miniștrii să nu-și arunce ghiozdanele și să părăsească «banda», cum își numesc pe aderenți.

Acum, că e la ordinea zilei chestia băncii, nimeni ziar scrie că neînțelegerile vor ieși la iveală și mai tare, așa că nu se mai poate tăgădui criza ce bântuie.

— **O țărăncă inimoasă.** Eri a venit la noi un țaran isteț din Siria, Iova Amar și ne-a făcut cunoscut, că soția sa Sida, părăsă de dorul binelui pe care-l urmărește Reuniunea femeilor române din Arad, s'a hotărât să se înscrie ca membră fondatoare la Reuniune, plătind suma de 100 coroane din agoniseala brațelor sale.

Nu știm să lăudăm îndestul pe inimoasa țărăncă și simțim o deosebită plăcere aducând la cunoștința obștească bunele sentimente ale acestei românce. Ea este cu atât mai mult vrednică de laudă, cu cât nu i dărește bogățiile din Siria, ci cu stare mai restrânsă. Pentru binele național jertfește însă ca din plin, cu dragă inimă.

Ne place a crede că pilda ce a dat Sida Amar din Siria va fi urmată și de alte inimoase românce, mai ales de cele cărora Dumnezeu le-a dat avere!

Cine pentru școala românească dăruiește, pune piatră la cel mai scump așezământ național și așterne un viitor mai fericit fiilor și nepoților.

— **Albert Dietrich**, colonelul comandant al reg. 33 inf. din Arad, a fost avansat pe ziua de ieri, și anume a fost numit comandant al diviziunii din Oradia. Avansarea e binemeritată, căci d. Dietrich este unul dintre cei mai calificați și inteligenți ofițeri superiori al armatei împărătești. În Arad a comandat regimentul dela 1904 încoace și s'a bucurat de simpatia întregii societăți aradane.

— **Furtașagul dela banca »Aradi Polgár«** a luat o nouă întorsătură. Baniile s'au găsit și iată cum: poliția a descoperit că Petru Dascăl, autorul furtului, a trimis banii cu poșta, la o bancă din Timișoara, sub numele fals de Toth István. Când s'a văzut prins și asupra acestei apucături, Dascăl a mărturisit poliției că da, cele 14.400 coroane din 16 mii ce a furat dela bancă, el le-a trimis crezând că nu se va descoperi ce a făcut și astfel se va alege cu bani după ce va scăpa din temniță.

»Dar cu ceilalți bani ce lipsesc ce ai făcut«, a întrebat căpitanul de poliție Greén.

»Mi-am plătit toate datoriile. În fața creditorilor am vrut să rămân om cinstit«, — a răspuns d. Dascăl.

La răspunsul acesta cinic, »Függetlenség« obședă:

»Am publicat cu litere grase declarația asta dela Dascăl, pentrucă asta explică totul. Asta-i așa zisa *onoare de cazină*, când cavalerul e în stare să fure, înșale și jefuiească, numai, că în timp de 24 ore să-și poată plăti datoriile dela jocul de cărți. Așa a făcut și Dascăl: a furat, ca să poată rămâne cinstit în fața creditorilor«.

Din cele 1400 coroane ce cheltuiuse Dascăl, a dat însă 1000 coroane draguței sale Anuți, casieră la o cafenea și restul pe bijuterii și pentru schimbii vre-o 200.

»Függetlenség« descrie scena ce s'a petrecut seară la poliție, unde părintele Iustin Dascăl și dna preoteasă au fost să-și vadă fiul rătăcit. Biată mamă a leșinat de durere și rușine iar părintele Dascăl a declarat că va plăti ce lipsește din bani, numai să-l poată astfel scăpa din temniță pe fiul său, dar mai mult nu vrea să știe despre el, meargă unde vrea!

Petru Dascăl e de 24 ani și întotdeauna numai cu »domnii« unguri au căutat să se împrietenească, de români n'a vrut să știe. Acum însă zărele ungurești accentuiază grozav că funcționarul de bancă e — *român!* S'a născut român, e

adevărat, dar a învățat la școală ungurească, în toate privințele!

Vineri, tânărul Dascăl a scăpat din temniță, deoarece tatăl său a pus la loc banii ce lipseau.

— **Concedierea rezerviștilor.** Pe baza unor informațiuni lansate de zărele din Viena, am anunțat și noi că rezerviștii chemați sub arme în urma acutului conflict diplomatic cu Serbia, vor fi concediați curând după Paști. Față de informațiunile acestea ziarul »Pester Lloyd« primește acum, dela ministrul de războiu, autorizația de a declara, că, nefiind încă situația politică externă deplin consolidată, cercurile conducătoare ale armatei nu pot ști de pe acum termenul concedierii rezerviștilor. Pe cât e de firesc că astfel de dispozițiuni se vor lua în viitorul apropiat, pe atât e de necorect a lansa în privința aceasta informațiuni inexacte, deoarece optimismul ce-l vor deștenta în cercurile familiare ale rezerviștilor, nu e exclus să se schimbe în decepțiune. Fără îndoială însă că ministrul de războiu va ordona concedierea îndată ce va fi sosit timpul și va vesti cu bucurie despre aceasta publicul.

— **Jandarmi bestiali.** În Becicherecul mare alaltăeri un jandarm a atacat cu sabia pe coridoarele oficiului de dare pe un biet vagabund idiot. Scena sângeroasă s'a petrecut între patru ochi, așa că numai când Ioan Podvin, vagabondul, a căzut leșinat, au alergat funcționarii și l-au găsit pe nenorocitul cu capul spart și cu brațul tăiat.

După spusele jandarmului nenorocitul nu s'ar fi supus, ba ar fi sărit să-l atace și așa jandarmul bestial s'a folosit de armă.

— **Dl. C. Stere**, în numărul din urmă al revistei »Viața Românească« scrie un amănunțit studiu asupra Statutului Organic, opera mare alui Șaguna și ajunge la concluzia că biserica din România va putea adopta și ea multe din bunele întocmiri cuprinse în Statutul Organic.

— **Reprezentanța teatrală din Lipova.** Față de reprezentanța teatrală ce va avea loc a treia zi în Lipova se manifestă un viu interes. Din Arad vor lua parte foarte foarte mulți, tot așa din împrejurimi.

— **Carmen Sylva și artistul Sonnenthal.** M. S. Regina a depus prin d. Al. Lahovari, ministru plenipotențiar al țării la Viena, o splendidă coroană pe sicriul marelui artist vienez Sonnenthal, având inscripția:

— Carmen Sylva marelui artist.

† **Stefan Oășanu Havași.** Despre moartea regretatului Havași primim următorul anunț funebru:

Direcțiunea institutului de credit și economii »Economul« societate pe acțiuni în Cluj, aduce cu profund regret la cunoștința încetarea din viață a marelui mecenat român, mult meritul fondator, membru în primul comitet de reviziune, iar mai târziu membru în direcțiune și comisar de zi al institutului domnului **Stefan Oășanu Havași**, proprietar, cavaler al ordinului »S. Silvestru Papa«, posesor al mai multor medalii militare și civile, membru fondator și ordinar al mai multor reuniuni și asociațiuni culturale, membru al curatoratului bisericesc gr.-cat. din Cluj etc. etc., întâmplată Marți în 6 Aprilie n. 1909, după scurte suferințe, la orele 11 a. m., în etate de 78 ani. Rămășițele pământești ale neuitatului bărbat se vor transporta, Joi în 8 Aprilie n. 1909, la orele 10 a. m., dela biserica română gr.-cat. din Cetate la gară, pentru a fi așezate spre etern repaus în comuna sa natală Sărvadul Sălagiului.

Amintirea marelui patron al tuturor instituțiilor noastre filantropice, culturale și economice va fi preamărită întotdeauna și la »Economul«, cuibul, unde s'au plămădit gândurile lui generoase, forțăreața unde el și-a așezat spre pază toată agoniseala consacrată binelui de obște, iar spiritul său de cruțare, de dreptate și de jertfă va rămânea un exemplu vrednic de urmat pentru toți vecii. Cluj la 6 Aprilie n. 1909.

— **Moartea compozitorului Tarara-bum.** Colorado e în doliu, a murit actorul Paul Stanley, după numele de familie Sonnenburg, compozitorul celebrului cântec »Tarara-bumdie«, care se cânta odinioară de lumea întreagă. Averele câștigată cu acest cântec, a pierdut-o toată prin accidentul din San Francisco.

— **O nostimă greșală de tipar** s'a strecurat ieri în ziarul nostru, la noutăți, unde despre Petru Dascăl s'a tipărit »nevriind, a furat«, în loc de »neavind (bani), a furat«.

— **Regele Italiei pe ruinele Calabriei.** Regele a debarcat Joi dimineața la Reggio di Calabria și a vizitat ruinele orașului și baracele de curând construite; apoi, Suveranul se duse la Pellaro, se reîntoarse la Regio unde își exprimă satisfacția sa pentru renașterea orașului. Regele se sui atunci pe bordul cuirasatului »Umberto«; Regina a debarcat apoi la Messina, a vizitat satul »Regina Elena« și alte sate de pe țărm, întorcându-se apoi pe bordul cuirasatului »Umberto«.

— **Moartea eroului de pe insula Sachalin.** Cetitorii noștri desigur își aduc aminte de tragedia mișcătoare a ofițerului de gardă rus, anume Landsberg.

Cu treizeci de ani înainte de asta Landsberg era cel mai invidiat și mai plăcut cavaler al saloanelor distinse din Petersburg. Era bine văzut și'n saloanele generalului Todleben, apărătorul Sebastopolului, a cărui fiică, Olga, posedase mai multe milioane se îndrăgosti de el și primi cu plăcere să-l ia de bărbat. În ajunul căsătoriei lui se făcu mare senzație în Petersburg asasinarea usurarului Vlasov și a servitoarei acestuia. Asasinul a fost Landsberg, care fiind dator usurarului voia să-și fure cambiile. După săvârșirea crimei își găsi cambiile într'un plic sigilat și adresate lui, i-le făcea dar de nuntă, și îi aducea la cunoștință că-l numește moștenitorul averei lui întregi.

În arestul militar îi trimiseră un revolver ca să-și facă datoria de militar, ofițerul însă preferă să fie deportat. Pedeapsa și-a împlinit-o pe insula Sachalin, în Asia de est, unde toate drumurile și tunelele, porturile etc. sunt operele lui. În decursul războiului ruso-iaponez a format o trupă voluntară din arestanți și s'au purtat voinicește. Cunoștinții lui au obținut apoi dela țarul ca să fie eliberat.

Acest erou, care și-a ispășit crima în mod atât de mișcător, a murit în zilele acestea într'un spital din Petersburg.

— **Mari furtuni pe marea adriatică.** De două zile a început să sufle cu putere vântul Bora. Corăbiile sunt în mare primejdie. Temperatura a scăzut mult. Munții din împrejurimile orașului sunt acoperiți de zăpadă.

— **Aviz!** Aduc la cunoștința domnilor învățători precum și diletanților noștri dela sate, că până în timpul de față mai dispun de următoarele broșuri edate de mine: 1. »Țiganul în căruță« dialog scris în versuri, ediția a II-a, preț 20 bani. 2. »Seara pe uliță«, trilog, preț 16 bani. 3. »Țiganul cătană«, comedie pop. într'un act, scrisă în versuri, ediția a II-a 30 bani. 4. »Au plecat la târg de vite«, dialog scris în versuri, preț 30 de bani. Cred că nu greșesc când amintesc că din scrierile mele acestea și altele am văzut figurând în programa producțiilor teatrale în următoarele locuri: În Brașov la două petreceri populare, în Bistrița, în Blaj la o serată literară a pedagogilor. În Caransebeș la o ședință festivă a teologilor și pedagogilor. În Sibiu la mai multe ședințe literare de ale meseriașilor noștri; apoi în Sighișoara, Săliște și la zeci și sute de sate de prin Ardeal. Broșurile se pot procura dela Librăriile Arhidiecezane din Sibiu și Blaj, asemenea și dela mine, trimițându-mi prețul înainte plus 10 fil. porto. Magarei, 30 Martie n. 1909. u. p. Bürkös (N.-Küküllő vm.). **Emanuil Suci**, învățător gr. ort.

x **Norocul la Kis e mare!** Este știut, că planul loteriei de clasă ung. reg. îmbie cele mai mari eventualități de câștig. Tot al 2-lea los câștigă. Tragerea nouă cl. I. va fi în 19 și 21 l. c. Fiecare să grăbească a-și cumpăra losuri dela banca Kis (Budapest Kossuth-Lajos u. 13.) pentrucă norocul la Kis e mare!

x **Fotografii noi.** Kossák József renumitul fotograf ces. reg. iarăși a expus mai multe fotografii artistice, fără păreche. Cu ocaziunea sărbătorilor sf. Paști servește on. public cu noutăți extraordinare.

x **Dacă sănătatea** vă este scumpă, să beți odată de două ori pe săptămână 1/2 pahar de apă amară *Franz Josef*. Având efect sigur și fiind ieftină, să nu lipsească din nici o casă. Se capătă dela toate farmaciile și prăvăliile.

x **Tot felul de chipiuri militare și de alte uniforme**, apoi ciacăi și calpace din materia cea mai bună și în prețuri ieftine. Fabricate proprii. **Weber Pál**, măiestru specialist pentru confecționarea chipiurilor. Cașovia (Kassa) Fő utca.

x **Leac sigur împotriva boalei de porci, prețului unui pachet de încercare 36 de fil.**

Fără căldură se poate face în timp de 5 minute romul cel mai bun materia pentru 1 l. 32 de fil. pentru un litru de cognac 40 de fil., un litru de rachiu 20 de fil. La fiecare fiacón se alătură și modul de întrebuintare.

Cremă de lapte de ghiocel astăzi cel mai bun leac pentru curățitul pielii și a tenului, curăță fața de pistrii în timp de trei zile și o face albă și catifelată.

Văpseaua de păr Neril. După o întrebuintare împrumută părului cea mai frumoasă culoare originală, bălaie, brunetă sau neagră.

Dulapuri pentru farmacii de casă, articole de agricultură în prețurile cele mai ieftine.

Toate de vânzare la **Fekete Mihály,** drogherie, Târgu-Murășului (Marosvásárhely), Székenyi-tér.

x **O femeie cruțătoare** dacă extractele de liquer și rum le cumpără dela mine, cruță 100—200% din bani. Se poate căpăta compoziție de rum fin, ezenții de liqueruri: absynth, allasch, anisett, beutură amară engleză, de caisă, pere regale, cacao, ciocoladă, curacao, carthausă, lămîie, nucă, cafea, chinin, smeură, marasquină, vișină, menthă, portocală, punciu, rostopcin, silvoriu, vanilie, în dose de câte de 50 fileri, din cari se poate pregăti 1½—2 litri de liquer. La comande de 10 sticle dau ladă gratis și expediez gratis. Ezență de apă de Colonia excelentă. 1 dosă pentru pregătirea 1 litru apă de Colonia — Eau de Cologne — 1 cor. Corespondență și în limba română. Modul de întrebuintare se dă la fiecare sticlă. — **Dobay Kálmán,** drogherie la «Crucea roșie» în **Békéscsaba, Vasút-utca.**

x **»Tokio«** extirpător de **bătăături.** Se poate folosi cu succes contra **bătăăturilor** (la picioare), negeilor și contra scortșoarei pielii. După o folosire de 2 zile ne scapăm de durerea **bătăăturilor.** — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fil. se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, 1 kerület.**

x **Sticlărie, porcelanuri,** lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de încredere la urmașul lui **Müller Somlyai,** Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 4 sz., care e furnizorul mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. Candelabre de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de apă cisalate 72 cr. **Vă rugăm să fiți atenți la firmă.**

x **Decorul cel mai frumos și mai principal** al restaurantelor, cafenelelor și al familiilor sunt albiturile albe ca zăpada și călțate lucioase, de o curățenie ideală. Aceia cari pun pond pe aceasta, voiesc să nu fie înșelați și să nu li-se strice albiturile cumpărate scump, le recomandăm marea fabrică de spălat cu aburi **»Krisztály«** din Cluj care și la Brașov are filială. Fabrica aceasta tuturor o recomandăm cu căldură.

Concert, petreceri.

Petrecerea țaranilor din Arad. Duminică I-a zi de Paști, țaranii din Arad, organizează o petrecere cu joc în Casa Națională, la care se va juca și **Calușerul.**

Produccióni mai aranjază: **Agentura Asociațiunii în Comloșul-mare,** teatru și dans a 2-a zi de Paști.

Tinerimea din Iernot și jur, teatru și dans, a 3-a zi de Paști.

Comitetul filial al soc. pentru fond de teatru din Satul-nou, concert, teatru și dans, a 2-a zi de Paști.

Corpul inv. ort. din Gurariului, serbare școlară, a 3-a zi de Paști.

Comitetul parohial din Berghin, al 2-lea teatru sătesc, a 3-a zi de Paști.

Reuniunea de cetire și cântări din Dalboșef, concert, teatru și dans, a 2-a zi de Paști.

— **»Corul mixt bisericesc«** din Dobra, aranjază producțiuni corală, muzicală și teatrală, în 12 Aprilie st. n. (a doua zi de Paști).

— **Corul bisericesc gr. ort. din Ramna,** aranjază producțiuni teatrală împreună cu concert, a 2-a zi de Paști.

Societatea de înfrumșetare din Săliște, aranjază teatru, (se va preda piesa teatrală: **»Pălăriile«**), Luni, în 30 Martie (12 Aprilie) 1909 a doua zi de Paști.

Pentru „Muzeul Asociațiunii“.

Rugăm pe toți ceice știu aprecia comorile artei noastre populare să binevoiască a aduna în sărbătorile Paștilor, **ouă încondeiate** (scrise), precum și alte obiecte, cari sunt în legătură cu sărbătorile Paștilor.

Ceice vor binevoi a ne trimite ouă sau alte obiecte, ne vor comunica informațiuni exacte din ce comună și comitat sunt adunate, apoi numirea populară a desenurilor de pe ouă sau a obiectelor. Se va arăta și vechimea lor.

Mai ales tinerimea școlară, elevii seminariilor de pedagogie și teologie pot face bune servicii instituțiunii noastre.

Trimiterea obiectelor se poate face direct sau prin domni directori ai despărțimintelor **»Asociațiunii«**.

Indemnăm din toată inima întreaga noastră cărlurărimă să ne dea mână de ajutor la înzestrarea **»Muzeului Asociațiunii«**.

Sibiu, săptămâna patimilor, 1909.

Oct. C. Tăslăuanu,

secretar al Asociațiunii și custode al Muzeului.

Economie.

Convenția cu România. Ziarele un-gurești publică știrea că înțelegerea economică dintre Austro-Ungaria și România se poate socoti ca desăvârșită. Secretarul ministerial **Szterényi** se va duce, după Paști, la București, pentruca în numele guvernului ungar să subscrie înțelegerea. În noua convenție se cuprinde că România nu vite, ci numai carne de vite poate exporta în Austro-Ungaria.

Se și scrie din România că acolo se vor înființa încurând abatorii pentru tăierea vitelor și fabrici pentru prepararea conserve-lor de carne.

Piața de cereale din Arad.

Arad, 10 Aprilie.

Azi, a fost cea dintâi zi adevărat de primăvară. Pentru sămănături ar fi prielnică o vreme frumoasă, statornică, ferite de caprițiile lui April. Mersul negoțului de grâu e liniștit.

S'au vândut azi:

grâu 500 mm.	13:20—13:60
cucuruz 200 mm.	6.70—6.80
săcară	9:50—60
ovăs	8.00—8.10
orz	7:50—60

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 9 Aprilie 1909.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa — — — —	28 K. 20—29 K. 75 fil.
Din comitatul Albei — — — —	28 > 05 29 > 40 >
De Pesta — — — —	28 > 10—29 > 45 >
Bănățenesc — — — —	28 > 15—29 > 75 >
De Bacica — — — —	28 > 20—29 > 55 >
Săcară — — — —	19 > 90—20 > — >
Orzul de nutreț, cvalit. I.	19 > 18—20 > 10 >
> > calitatea a II.	18 > 70—19 > 80 >
Ovăs > > I.	18 > —18 > 40 >
> > II.	17 > 70—17 > 90 >
Cucuruz — — — —	14 > 85—15 > 15 >

BIBLIOGRAFII.

»Cartea de aur«. **»Telegraful român«** anunță, că volumul V și VI din această prețioasă edițiune se află deja sub tipar. Volumul V va conține lupta dietală din anii 1869—1872, iar volumul VI luptele politice până la anul 1881. Prețul unui volum e 10 cor. Atragem atențiunea tuturor fruntașilor noștri asupra acestei cărți, care cuprinde material prețios relativ la luptele noastre politice în Ungaria. Atât volumele apărute până acum, I—IV, cât și ce e aflătoare sub tipar V—VI, se pot comanda direct dela editor, dl Teodor V. Păcățianu, Sibiu (Nagyszében) redactorul-șef al **»Telegrafului român«**. Prețul se poate plăti și în

rate. Recomandăm îndeosebi generațiunii noastre mai tinere această carte, din care pot câștiga multă orientare asupra frământărilor și luptelor noastre din trecut, temeiul luptelor noastre de astăzi.

A apărut și se poate procura dela autor și dela **Librăria diecezană din Caransebeș** **»Purtarea socoților bisericești pe baza contabilității dupele«** de Dr. Petru Barbu. Cartea este compusă special pentru preoții, învățătorii și epitropii comunelor noastre bisericești. Cuprinde: I. Partea teoretică. Despre purtarea socoților bisericești în general. Inventarul. Bugetul și preliminarul. Cont, contul socoților bisericești și contabilitatea bisericească. Contabilitatea simplă și contabilitatea duală. Purtarea socoților bisericești: 1. Deschiderea conturilor, 2. Purtarea conturilor și 3. Încheierea conturilor. Încheierea socoților la finea anului. Controlul. II. În Partea practică se illustrează cu exemple partea primă purtându-se pe un an socoțiile bisericești ale unei comune.

Domnul **Dominic Rațiu** apreciază foarte favorabil cartea susnumită. Prețul 3 cor.

Primum la redacție:

»Cresterea igienică a copiilor«, după mai mulți autori, de **Dr. I. Fometescu**, partea I. Prețul 25 fileri. Se poate căpăta la tipografia **»Progresul«** în Orvița.

A apărut:

»Revista teologică«, organ pentru știința și viața bisericească, anul III. Nr. 3., Sibiu, Martie 1909, cu următorul sumar: La chestiunea **»Monumentul Mitropolitului Șaguna«** — p. B. Spinoza și Panteismul — I. Broșu, Biserica și Catehizarea — Gh. Ciuhârda, Modernismul și Enciclica «Pascendi» — Arhim. Iuliu Scriban. Jurământul în cele 21 predici **»despre statutul etc.** — Nicolae Cotos, Români și Rutenii în bis. gr.-lat. din Bucovina — R. Cindea, Spovedirea fețelor bisericești. — Gh. Tulbure, Predică în formă de conferință pentru ziua a doua de Paști. — Prof. Crăciunescu, Din scrierile s. Ioan Chrisostom — Gh. Pleșcu, Vieța bisericească: Proiectul de lege despre congrua. Pe rug; în cercul Iliei; O întregire ce se impune — Dr. N. Bălan, Conferințe catehactice, — prof. Crăciunescu, Din Biserica României: Discuțiunea despre modificarea legii sinodale în senatul României, — Cădoniu Poncea, Tipicul cultului religios — Cantor.

Redacția și Administrația: Sibiu, strada Reissențef.

In «Biblioteca românească enciclopedică »Soce« mai apărut, și se găsec de vânzare și la librăria **»Tribunei«**, următoarele cărți:

Nr. 52, M. Kogălniceanu: Deschiderea cursului de istorie națională.

Nr. 53, Petru Dulfu: Snoave.

Nrii 54—55, Em. Gîrleanu: Punga (nuvele și schițe).

Nrii 58—60, Gh. Coșbuc: Ziarul unui Pierdeșău.

Nrul 63, D. Anghel și St. O. Iosif: Carmen Sculare.

Poșta Redacției.

I. G. Dimitrieff. Publicăm bucuros, dar te rugăm să ne trimiți întreg manuscrisul.

I. Surlașiu, preot, Jebel. Oricât respectăm dreptul de apărare, cele trimise de d-ta nu se pot publica. Iată de ce: D-Ta nu răspunzi la acuze, ci ataci pe d. protopop, ba arnesteci în discuție și doamne, ceace nu putem admite. Ce fel de apărare este apoi când te lapezi de un preot, dar te înfrățești cu fiul său? Scrii că nu ai legături nici nu-l cunoști pe B., dar recunoști că mergi de braț cu Ionescu!? Noi și pe baltă și pe tânărul Cioloca îi cunoaștem ca pe bărbați integri, români buni; d-ta recunoști că ai lucrat în contra lor (așa cum te-a îndemnat Ionescu). Regretăm că un preot cult să facă astfel și să nu vadă povârnișul național spre care merge cu pași repezi.

Dlui Valer Negrilă, în Cluj. Dări de seamă și mulțumite publice nu mai tipărim, decât la partea taxabilă a ziarului nostru.

Poșta administrației.

A. Maïor. Osi. Am primit 6 cor. abonament pe Quartalul II. 1909.

V. T. Sibiu. Am primit 6 cor. abonament pe la 31 Dec. 1908. Rugăm și pe 1909.

George Hanc. Șicula. Am primit 4 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

Redactor responsabil **Constantin Savu.**
Editor proprietar **Gheorghe Nichin.**

Bogat asortiment de

Parfumerii de Paști

dela 30 fil. până la 30 cor. de toate prețurile, mirosurile și calitățile .:

Fabricațiuni de :
Crown Perfumery
I. & E. Atkinson,
E. Rimmel
London.

Houbigant, Roger & Gal-
: let, Piver, Guerlain, :
Pinaud, Soc. hygienique,
- Violet, Bourjois & Co. -
Paris.

Lohse, Wolf, Kiel-
hauser, Mülhens
și alte mărci re-
numite.

Specialitate:

Ilusinne de mărgăritare, trandafir, viorele etc.

De Dralle. (Extract fără alcool).

Apă de colonia originală și fabricațiune proprie, apă de colonia de Mülhens cu miros de viorele, trandafir, și mărgăritare provăzute cu dopuri stropitoare, foarte practice pentru stropit.

Cele mai fine extracte franceze pentru lichioruri, cu cari se pot prepara lichioruri de cea mai bună calitate în casă, pe
===== cale rece. =====

Drogueria și parfumeria

la „Crucea roșie“.

Nestor Hanzu

Telefon Nr. 455.

Arad, str. Weitzer János nr. 2.

Telefon Nr. 455.

(Palatul Minorităților.)

Arad : aerală : **Phönix din Buziás**

înviează, vindecă.

Recomandată de medici. — Depozit general la firma :

Pollák József

Arad, József főherczeg-ut 11.

Cea mai eficientă sursă de cumpărat!

BINDER LAJOS

clăsoarnicar și gluaerghiu, în

- **MEDGYES** -

Markplatz Numrul 8.

Depozit bogat de

totfelul de clasorni-

ce de aur, și argint

metal și nickel. Ar-

ticole optice de

aur și argint.

Ochelari și zvi-

kcri de Rathe-

nov. Articlii de

argint de Kina.

Reparaturi

solide și

ieftine. ::

Ouă de sămîntă!

Orpington importate din Anglia, dela renumita firmă William Cook, de culoare galbină-aurie și albe ca zăpada, pe ales, proaspete și sănătoase. Prețul unei bucăți 80 fil. Expediază renumita firmă Orpington, premiată la toate expozițiile, a lui

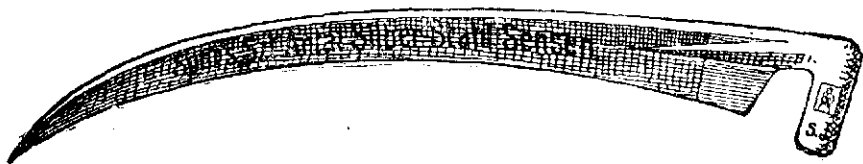
Ternyey Arpád

Arad, Demeter-utca Nr. 92.

80% garanță. Pachetare scutită de scuturare.

Cea mai bună coasă din lume

este coasa de oțel de St. Anton și se poate căpăta singur numai dela **Sohr Pál Somogy Szill Fötér 1.**

Coasa de oțel de tun „St. Anton“ se fabrică din oțelul de tun mestecat cu cel mai mobil metal special, care este secretul fabricii.

500 de coroane plătesc celui ce este în stare să arete o coasă de oțel de tun „St. Anton“ cumpărată dela altă firmă.

1000 de coroane plătesc celui ce este în stare să găsească între 100 de coase de tun „St. Anton“ două rele. — Celce are lipsă de o coasă bună și de toată încrederea, să nu cumpere o altă coasă, până când nu cere dela vestita firmă de sus ca-

catogul ilustrat, care se trimite ori cărui gratuit și franco. Cereți un astfel de catalog pe o cartă poștală.

Lunile de iarnă sunt cele mai potrivite pentru adunarea de comande. Ceice adună comande primesc rabat! Garanță deplină. — Comandându-se 10 bucăți, o coasă se dă în cinste.

Serviciu conștiincios!

Mai multe mil de scrisori de recunoștință și comande se pot arăta și pune la dispoziția ori-cui.

Briciu de oțel de diamant

cu garanță de 5 ani, costă 1 fl. 50 cr.

Atențiune!

— Pentru economi. —

ECONOMILOR! Cetiți cu atențiune următoarele și veți vedea, că nu-i de lipsă să mergeți în America, spre căutarea dolarilor; în Germania, spre căutarea marcelor; nici în Klondyke, spre căutarea aurului, căci în aflați aici la voi acasă și anume în curțile voastre economice!

Știut este, că creșterea vitelor, cailor și a porcilor, aduce foarte mari venit economilor. Știut este, că prețul acestora să taxează după exteriorul lor (să plătește după cum e vita), dar puțini știu, că cum și ce trebuie făcut, ca vitele cornute, precum și porcii și caili, să fie grași, mari în oase și frumoși, căci cari știu, nu bueros spun și altora, ca să nu aibă și alții așa vite frumoase.

Spre a ajunge aceste scopuri trebuie întrebuintat

„Pravul de vite Demeter“

ca pravul acesta să îngrașă porcii, caili și vitele cornute, cresc mai iute și devin mai osoși, capătă putere mare, capstă poftă de mâncare, apoi ele dau lapte mai mult și mai bun ca de comun, — având vitele, porcii și caili totodată un preț cu mult mai mare, la care între acel împrejurări, nici când nu ar fi ajuns.

La purcei, viței și mânzi, întrebuintând acest prav, să desvoaltă foarte repede, să întărese în oase și contribuie la desvoltarea poștei de mâncare.

Fieștecare econom bun trebuie să folosească acest prav la vitele, porcii și caili lui, căci prin folosința acestui prav, are foarte mare câștig la vânzare, fiind porcii, vitele și caili frumoși și grași.

Cultura de astăzi ne învață, ca pentru ajungerea stării bune, nu e destul numai a munci, ci munca aceea trebuie pusă în legătură cu materialul, căci numai munca rațională ne poate aduce fericirea și îndestulirea materială după lucrul nostru.

Pe lângă o muncă rațională lucră mai puțin, — dar cu mai mult rezultat, — decât a munci de dimineața până seara, fără de nici un sistem.

Tot așa e și la creșterea vitelor, căci aci raționalul este a ști și a mai poți ajunge ca pe un vițel sau mânz, ori purcel, în timp scurt și cu puțină hrană, să fie mai desvoltat și mai cu preț ca acela pe care trebuie mult timp a-l hrăni, și totuși nu e destul de desvoltat și gras.

Dacă tot în unul și același timp crești 2 purcei, viței ori mânzi și pe unul îl crești cu nutreț regulat, iar pe celalalt, pe lângă nutrețul regulat dându-i și din „Hrana Demeter“. În scurt timp să va observă diferența între aceștia, deoarece acela care a căpătat din „Hrana Demeter“, va fi cu mult mai desvoltat, mai gras și mai frumos, decât acela care s'a crescut numai cu nutreț regulat. Așadar creșcând aceștia cu „Hrana Demeter“ devin valoroși (mai cu preț) în cel mai scurt timp.

Raționalul creșterii vitelor deci constă întru aceea, că porcii, vitele cornute, caili și oiile, trebuie hrănite cu „Pravul Demeter“, căci a-mestecând acesta în hrana vitelor, cresc în scurt timp de minune.

Deci în procedura aceasta să află aurul, dolarii și coroanele! Așadar nici un econom bun să nu întârzie a cumpără acest prav de mare folos! Cine nu-l cumpără este însuși dușmanul economiei sale.

Acest prav de mare folos să capătă în preț de 60 fileri o cutie. La comanda de 10 cutii se trimite francat. Revanzătorii capătă rabat corespunzător.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuintarea acestuia găinile ouă mai mult ca de comun, chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Pentru moartea cloșanilor și a șoarecilor. Este prav sigur pentru stărpirea lor. Prețul 60 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufăr mult de mănăcirimea păduchilor prin care mănăcirime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-se ridică prețul, chiar pierd din valoare! De aceea fiecare econom să întrebuinteze această unsoare, căreia îi e prețul 20—40 fil. și 1 cor. Cu unsoarea aceasta e de a unge vitele și porcii. Și oamenii să întrebuintează cu efect sigur. Are favorul să nu murdărește ca alte unsoari pentru păduchi. — Toate acestea să pot căpăta numai dela

Apotecarul N. CORNEL DEMETER

Orăștie — Szászváros, (lângă bisericile ev. ref.)

Telefon interurban Nr. 276.

VAS és TÁRSÁ

vânzare mare
de material
pentru zidit

ARAD, BOROS BENI-TER 8.

Telefon interurban Nr. 276.

! In atențiunea !
cismarilor români !

NICOLAE GRECU

pielar în Porcești u. p. Verestorony II

pregătește tot felul de

piele cordovan din patrie
(hazai cordovánbőr)

precum și piele de oaie argăsită în scumpie.

Comandele se efectuează prompt. — — — Prețuri moderate.

In Sibiu (Nagyszeben)

Vanele de baie Stuchlich

O piesă e numai cu 40 de cor.

Incălzește în 3/4 de oră
150 de litri de apă, pen-
tru care consumă ca com-
bustibil numai 10 fileri de cărbuni de lemn.

O vană de neîncălzit numai 24 cor.

Lungimea fundului vanei 122 cm.

:: :: Înălțimea de 60 cm. :: ::

Comandele se efectuează imediat și se trimit
cu rambursă.

Gustav Stuchlich

Ungasse 17. HERMANSTADT. Saggasse 15.

Fabrică aranș. cu instalație electrică.

B. Skrbic
Zagreb
— Ilica Nr. 40 —
recomandă renumitele sale ro-
lete de scândurițe, de lemn
și graduate și rolete de fier pentru uși la
prăvălii etc., rugând a da mai multă atențiune
acestei firme solide.

Catalog de prețuri și prospecte
se trimite gratis.

Recomandat de ministerul de culte și instrucție!
— Multe recunoștințe —

ZWÖRNER B.

PREPARATORUL DE ÎMPĂIAT ANIMALE

KOLOZSVAR, Rozsa-u. 7 sz.

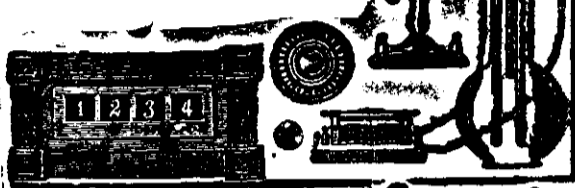
Animalele să se tri-
mită cât se poate de
proaspete și nebe-
lite. Trebuie indicat
în ce formă să se în-
tâmpne prepararea;
mamiferelor mai
mari să li-se scoată
intestinele. — Pentru
impachetare soco-
tesc numai cheltule-
le mele. —
Preparație îngrijită,
artistică, în formă
naturală, lucru
trainic, prețuri mo-
derate!

Körmendi Mihály

mehanic și electrotehnic
Cluj (Kolozsvár) Egyetem-u. 1.

Fabrică și repară aparate pen-
tru ingineri, aparate de școală
și fizice, mai departe sonerie
electrică de casă și aparate e-
lectrice medicinale, mașini de
cusut, de scris, biciclete. Ține
în deposit părți singuratic
pentru conducte electrice, bi-
ciclete și mașini de cusut

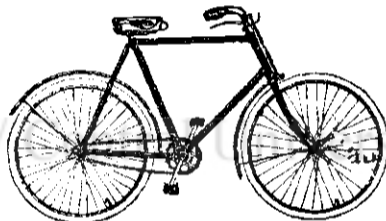

Resch Ferencz

urmaș. lui Stamm Ede, mehanic.

Magazin de mașini de cusut și de
biciclete, atelier de reparație.

Timișoara, Temeșvár. Mercy-u. 4.

Cel mai vechiu și mai bine asortat
magazin de mașini de cusut, de bi-
ciclete și atelier de reparație s.-ung.

Recomandă pe lângă garanție:

Mașini de cusut pentru familie
sistem Singer dela . . . Cor. 60
Mașini de cusut pentru familie
sistem Ringschiff dela . . . Cor. 90
Biciclete Cor. 100
Gramofone Cor. 30

Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de tălpi, fabricația proprie de partea
de sus a ghetelor, în asortimentul cel
mai mare, cu toată scumpetea se găsesc
cu prețurile cele mai ieftine
în magazinul de pele al lui

Gyöngy Sándor
BUDAPEST III., Tavasz u. 1

Distins cu diploma
de recunoștință
:: în anul 1904. ::

Catalogul ilu-
strat a prețu-
rilor gratuit.

Voiești

să fi servit bine și pe plac, apoi paseri ca-
nari, papagai vorbitori, petreșeli, pești de
aur, porumbi, găini de soiu, păsuni, iepur',
câni de vânat și de lux, pisice de Angora,
mămuțe îmblânzite, colivii etc. aparate
brute, să alegi și să cumperi numai dela vânză-
tor a de paseri de aici, care de 10 ani se bu-
cură de cel mai bun renume. Dacă le ai
toate aceste, apoi și cel mai bun nutromânt
pentru paseri iarăși numai dela mine să-l
cumpărați. Numa în depoul principal:
**Zagreb, Mircovič, Marije
Valerije ulica 10.** (Oda e separată
pentru paseri cântărețe).

Eu vând numai exemplare și mărfuri de
prima calitate, mărfuri slabe și de puțin
preț nici nu țin.

Premiat la Ams'erdam, la Viena de două-
ori, Bruxela, Londra, Marsilia, Paris, Zagreb.

1000 epistole de recunoștință, precum și
multe alte diplome. Expediez cu poșta ga-
rantând pentru marfă vie.

Fiți atenți la firma!

„Rákóczi“

cea mai :
mare fabrică
: de stropi- :
toare: —

POLLATSEK A., Czepléd.

Recomandă fabricatele proprii de
stropitoare »Rákóczi«, pe lângă cea mai
deplină garanță.

Revanzătorilor se dă rabat.
Să ne ferim de orice imitații.

Grijește!

Puțină răceală, influență, puțină tuse, e destulă ca
să se primejdniască viața omenească, bacilul își
găsește calea spre plămâni și din lucru mic făcân-
du-se lucru mare, îți cheltuești o avere întregă cău-
tând să te curezi. Boala de plămâni e cea mai pri-
mejdioasă și distruge omenirea, ea acolo se ascunde
printr'o mică tuse, este dar destul motiv, ca acei cari tu-

șesc, îi doare pieptul, are flegmă, n'are poftă de mân-
care, noaptea asudă, e slab, obosit, să ia imediat
Sirupul de miere de teiu al lui Örkény
care e recunoscut în nenumărate scrisori,
că alină tusea, face să înceteze scurparea de sânge, di-
solvă bine flegma, face să înceteze asudarea de noapte,
care slăbește și face poftă de mâncare. Cine are respirație
greă să-l ia neapărat, oți efectul întrece orice așteptare. Pre-
țul unei sticle de probă 3 cor., o sticlă mare 5 cor., 3 sticle
porto-franco 15 cor. Se trimite cu rambursă sau prin anticiparea
banilor din partea preparatorului

Farmacia „APOSTOL“ a lui ÖRKÉNY
Budapest, József-körút 64 (Depot 85).

In laboratorul medical „Erdélyi“ a lui

Papp György

din Cluj — Kolozsvár, piața Mátyás-király 5. (Lângă prăvălia Akoutz Sándor.)

Se pot căpăta:

Ochielari conform prescrierii medicale sau pe ales dela 70 fil. în sus.

Telescoape și ochiane pentru teatru — dela 5 cor. în sus.

Bandagii, legătoare pentru pânțele, etc. ciorapi de cauciuc se pregătesc după măsură.

Termometre pentru chilli, case și băi.

Irigatoare ajustate complet dela 3 K în sus.

Injectoare dela 30 fil.

Legătoare „Diana“ ajustate dela 2 K în sus.

Articlii „Olana“ 1 pachet, (6 buc.) 60 fleri.

Pessarii conform prescrierii medicale.

Specialități de beșici de gumă.

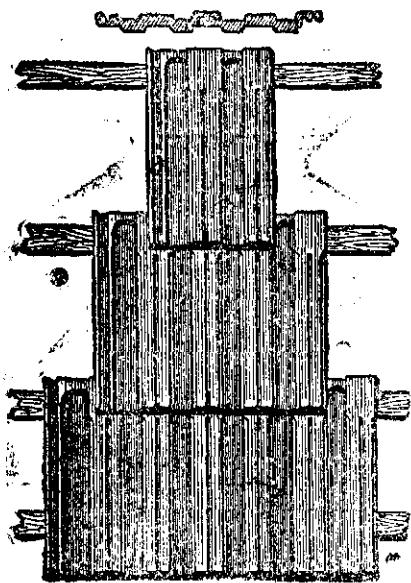
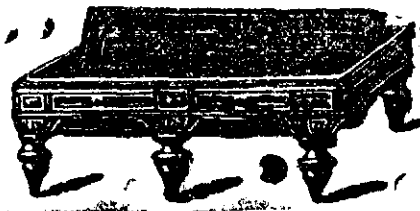
Primește ori-ce reparații și ascuțiri de brânșă aceasta cu prețuri moderate.

Joan P. Popidan,

măsar de edificii, mobile și billiarde în Sibiu.

Se recomandă în atențiunea onor. public din loc și din provincie. Face tot felul de edificii și mobile de școlă, prăvăli și biurouri, montează cafenele și restaurante.

Mai ales atrag atenția on. proprietari de cafenele și restaurante asupra atelierului meu de biliarde, unde le săvârșesc pe lângă prețurile cele mai moderate și garanție.

Ţigle „Bohn“ acoperitoare de siguranță, brevete. Nr. 253. Depărtarea între lațuri 34 cm.

MUSCHONG I. ÉS TÁRSAI

fabrică de cărămizi cu aburi

Telefon: Centrala No. 43.
Strada Timișorii No. 182.

IN LUGOȘ.

Nrul cheque-ului și clearing-ului
casei de păstrare poștală 9040.

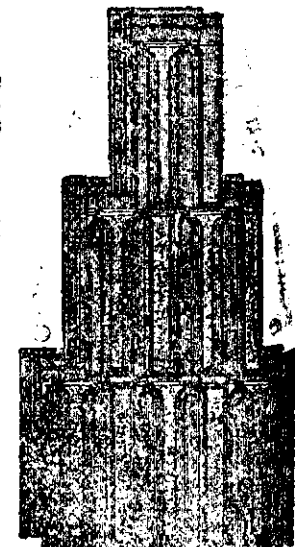
Adresa telegrafică: Muschong Téglagyarak.

Producțiunea anuală de peste 40 milioane de țigle acoperitoare de lut, libere de var, brevete nr. 253 și 272.

Preț-curent și mostre se trimit gratuit și scutite de taxă.

Ţigle „Bohn“ acoperitoare de siguranță, brevete Nr. 253. Depărtarea între lațuri 34 cm.

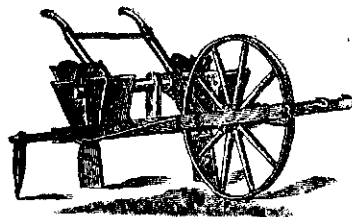
La „Sapa de aur“.

— Telefon Nr. 604. —

FRĂȚII BURZA

fierărie și vânzare de praf de pușcă.

Arad, Boros-Béni-tér Nr. 1

recomandă depozitul bogat în prăjini de fier, plăci de fier, sîrmă și cuie de sîrmă, osii de fier pentru trăsuri și echipagii, instrumente pentru orice ram industrial, articlii de fierărie pentru zidiri și mobile, vetre pentru fier și sobe de fier turnat, arme și revlize de împușcat, vase de fier pentru bucătărie, tot felul de mașini agricole.

Mare depozit de

mașini de sămănat pentru cucuruz și napi.

Conform împrejurărilor și trebuințelor noastre, simple, foarte recomandabile

cu 2 rînduri Cor. 34.—

„ 3 „ „ 40.—

Recomandă

pluguri pentru săpățul cucuruzului și a viei,

cari sunt simple și de o abilitate excelentă pentru lucru, întrec orice alte fabricate și sunt foarte convenabile.

Mare depozit de tot felul de

împletituri de sîrmă cu prețul de 50, 56, 68 80 și 90 fil. 1 m².

Aceste împletituri au avantajul, că numai dupăce sunt gata, se țincuesc, și astfel întrec orice alte fabricate.

Împletiturile stau întinse bine, și țincuiala le întărește și mai tare, așa, că spre acelaș scop se pot folosi și împletituri mai slabe, ca din oricare alte împletituri.

